

Informatika
Vežbe 1

Sadržaj

1. Računarski sistem	1
Hardver.....	2
Centralna jedinica.....	2
Ulazne jedinice.....	7
Izlazne jedinice.....	8
Softver	10
2. Operativni sistem	11
Operativni sistem Windows 7	12
Minimalni sistemski zahtevi.....	12
Verzije Windows operativnog sistema.....	12
3. Istražite Windows 7.....	13
Prijavljivanje na Windows 7	13
Istraživanje radne površine.....	13
Korišćenje menija Start	14
Istraživanje levog dela menija Start	15
Istraživanje desnog dela menija Start.....	16
Korišćenje palete poslova Windowsa	17
4. Prekid rada sa računarom.....	18
Task Manager.....	19
5. Istraživanje kontrolnog panela	20
Pronalaženje informacija o računarskom sistemu	20
Modifikovanje Start menija	21
Modifikovanje palete poslova	22
Izbor i modifikovanje tema	22
Kategorija Region and Language	23
Pitanja	24
6. Ažuriranje sistemskih datoteka.....	26
Restore point.....	27
7. Upravljanje korisničkim nalogima	28
Razumevanje korisničkih naloga i ovlašćenja.....	28
UAC (User Account Control)	28
Izrada korisničkih naloga i brza zamena korisnika	28
Upravljanje korisničkim nalogima	29
Ograničavanje pristupa.....	29
Isključivanje ili brisanje korisničkog naloga.....	29
8. Krećite se između prozora i fascikli.....	31
Rad sa prozorima.....	31
Razumevanje datoteka fascikli i biblioteka.....	31

INFORMATIKA

Windowsove sistemske fascikle	33
Osobine prozora fascikle	33
Snalaženje na računaru	34
9. Pronalaženje određenih informacija.....	35
Parametri Windows-ove pretrage	35
10. Upravljenje fasciklama i datotekama	36
Različiti načini prikazivanja fascikli i datoteka	36
Menjanje prikaza fascikle.....	36
Grupisanje sadržaja fascikle	37
Sortiranje ili filtriranje sadržaja fascikle	37
Menjanje opcija fascikle u okviru	38
dijaloga Folder Options	38
Rad sa svojstvima fascikli i datoteka	38
Svojstva datoteke	38
Svojstva fascikle.....	39
Izrada i preimenovanje fascikli i datoteka.....	39
Premeštanje i kopiranje fascikli i datoteka.....	40
Komprimovanje – pakovanje (zipping) fascikli i datoteka	40
Otpakovanje (extract) fascikli i datoteka	40
Brisanje i oporavljanje fascikli i datoteka	41
Izrada prečica	41
Prečice na radnoj površini	41
Stalno prikazane stavke na meniju start – opcija Pin to Start Menu.....	42
Stalno prikazane stavke na paleti poslova - opcija Pin to Taskbar.....	42
Grupa Favorites	42

1. Računarski sistem

Ne postoji jedinstvena definicija pojma računarski sistem. U obradi podataka, reč sistem označava skup ljudi, mašina i metoda organizovanih radi ostavrenja određenih funkcija. Saglasno ovoj definiciji, **računarski sistem predstavlja skup mašina i pridruženih metoda (realizovanih u obliku softvera) organizovanih radi vršenja automatske obrade podataka.**

Svaki računarski sistem poseduje četiri **osnovne funkcije**:

1. **Prenos podataka**
2. **Obrada podataka**
3. **Čuvanje podataka**
4. **Kontrola obavljanja prenosa, obrade i čuvanja podataka.**

Savremeni **računarski sistem**, čine:

- **Hardver** – sklop elektronskih i električnih uređaja objedinjenih u funkcionalnu celinu
- **Softver** (program) – niz instrukcija čija je suština transformacija ulaznih podataka u izlazne

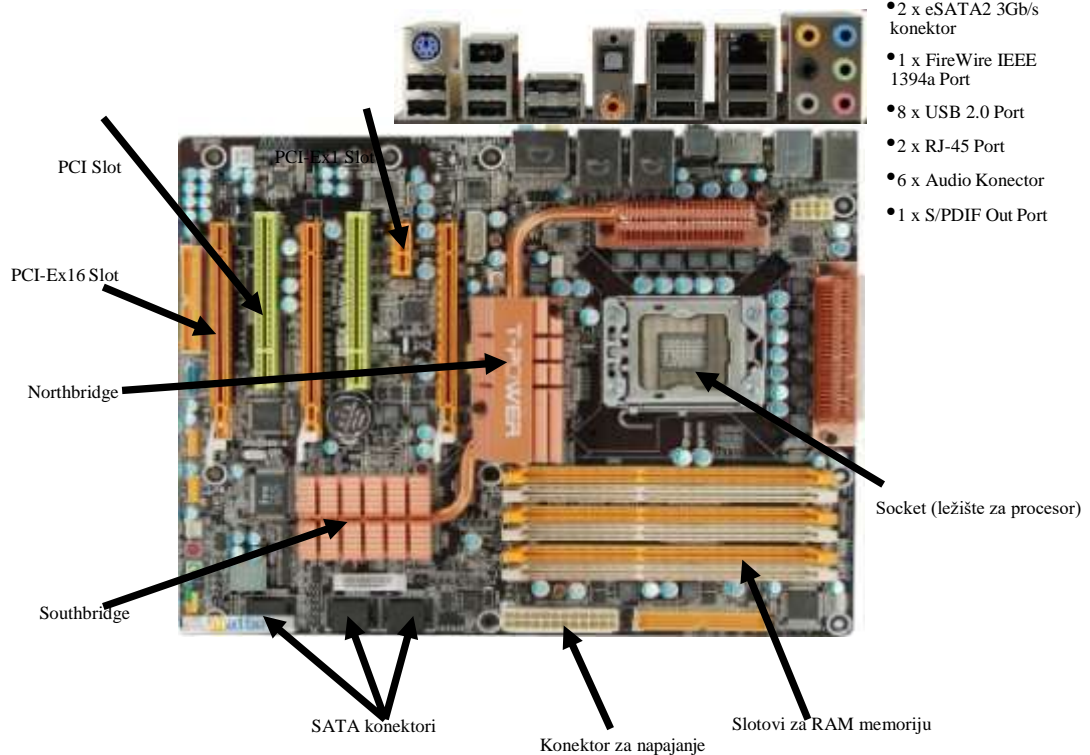
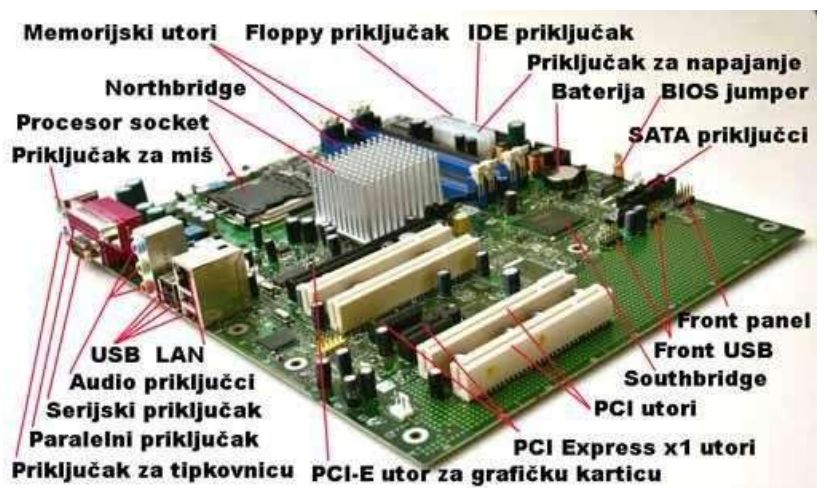
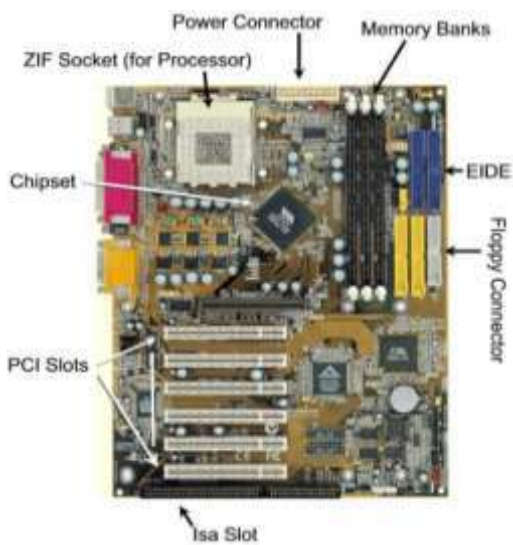
Hardver personalnog računara čine:

- **Centralna jedinica** u kojoj se nalazi matična ploča sa mikoroprocetrom i radnom memorijom i karticama, uređaj za napajanje računara i uređaji spoljašnje memorije.
- **Ulazni uređaji** u koje spadaju miš, tastatura, skener, džojstik...
- **Izlazni uređaji** u koje ubrajamo monitor, štampač, zvučnike...

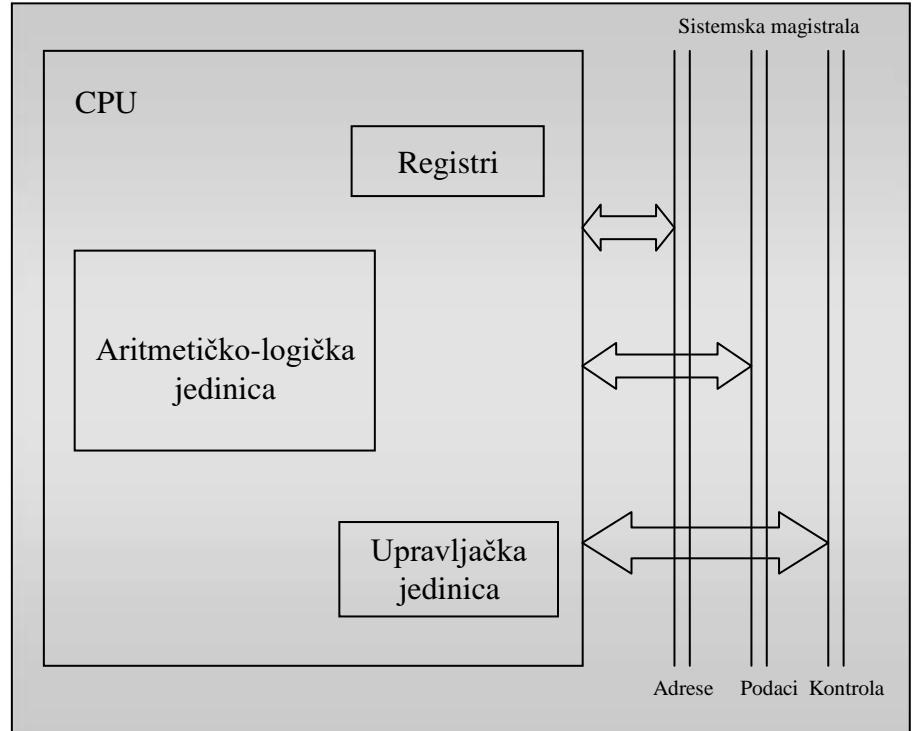
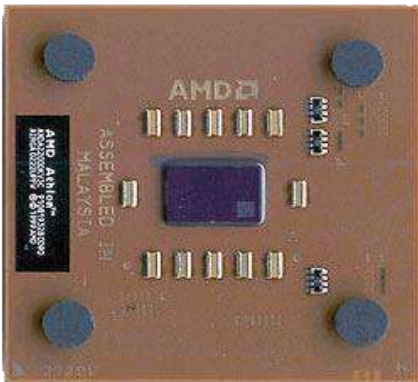
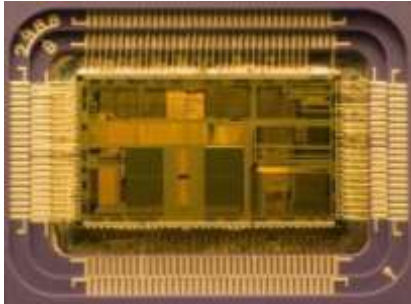
Hardver

Centralna jedinica

Matična ploča povezuje sve delove računara. Kroz nju moraju proći sve informacije i podaci sa kojim računar manipuliše, te znatno utiče na celokupne performanse. Na njoj se nalaze elektronske komponente zadužene za upravljanje radom računara: mikroprocesor, sistemski čipovi, radna memorija, ulazno izlazne jedinice i slotovi za kartice kojima se povezuju periferni uređaji sa matičnom pločom.

Mikroprocesor ili centralna procesorska jedinica (CPU) je elektronska komponenta koja se sastoji od stotina miliona tranzistora, upravlja celokupnim radom računara, vršeći obradu podataka i informacija. Osnovna karakteristika mikroprocesora je **brzina rada**, koja se izražava u megahercima (MHz) ili gigahercima (GHz).

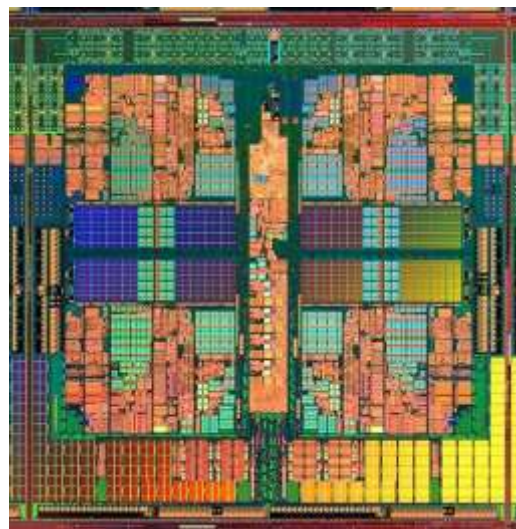

AMDXP 1800

Uprošćena struktura centralnog procesora

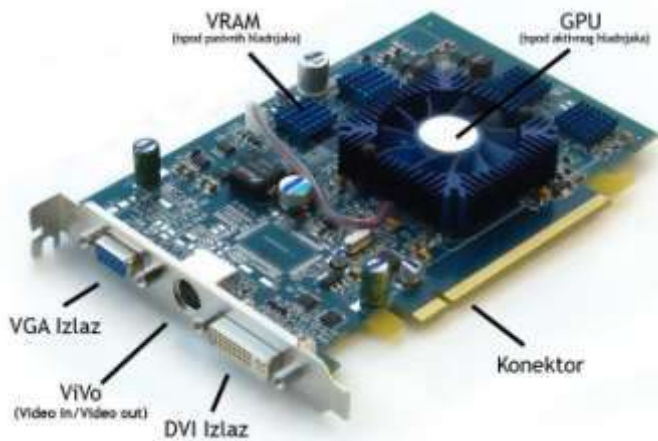
Intel Dual-Core

Barcelona Quad-Core

Grafička kartica je jedna od najznačajnijih komponenta računarskog sistema koja služi za pretvaranje digitalne informacije u sliku na ekranu. Grafički procesor (GPU) je glavni deo na kartici, a njegova uloga je prevođenje binarnog koda u vidljivu sliku na nekom grafičkom izlaznom uređaju, kao što je monitor. Grafička kartica postoji u dve osnovne varijante: integrisana i neintegrisana. Ugrađuje se u matičnu ploču, obično u **AGP** ili **PCI Express 16** slot.

Današnji modeli grafičkih procesora obezbeđuju visoko kvalitetan prikaz trodimenzionalnog okruženja. Vodeći proizvođači danas su nVidia sa GeForce procesorom i ATI sa Radeon grafičkim procesorima.

Grafička kartica

Cross-fire

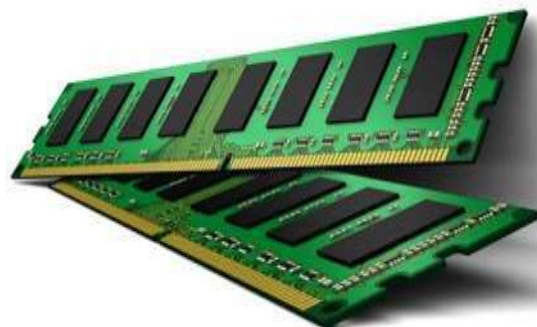
SLI

SLI, i **Cross-fire** su dve različite konkurentne tehnologije koje uz odgovarajući hardver omogućavaju da dve grafičke kartice rade istovremeno na jednom zadatku.

Unutrašnja memorija tzv. RAM (Random Access Memory) memorija aktivna je samo u toku rada računara i u njoj se privremeno smeštaju podaci sa kojima se trenutno manipuliše. Označava vrstu memorije koja je direktno adresabilna i njenom sadržaju se može pristupiti bez određenog reda - npr. slučajno, a ne samo redom. Njena osnovna karakteristika je njen kapacitet koji se izražava uglavnom u gigabajtima (Gb). Kapaciteti savremenih memorijskih modula kreću se do 16GB po modulu.

DDR3 memorija

DDR4 memorija

Spoljašnja memorija – iako se naziva spoljašnjom smeštena je unutar centralne jedinice odnosno kućišta. Nju čine:

Floppy disk drive je uređaj pomoću kojeg se na flopi disketu kapaciteta 1.44MB smeštaju manje količine informacija. Iako malog kapaciteta ovaj vid spoljašnje memorije dugo se održao zahvaljujući svojoj praktičnosti i jednostavnom memorisanju podataka. Ipak danas ponuđene konfiguracije na tržištu ne sadrži ovaj vid spoljašnje memorije.

Disketa

Hard disc drive je obavezan memorijski uređaj svakog računara, različitog kapaciteta koji se meri desetinama Gb sve češće stotinama Gb. Na njemu su smešteni celokupan softver i svi podaci i dokumenti koji se obrađuju tokom rada. Aktuelni hard-disk se sastoji od nekoliko magnetskih diskova na kojima se smeštaju podaci i koji su zatvoreni u jednu kutiju zajedno sa nešto malo mehanike i elektronike neophodne za proces čitanja ili upisivanja podataka u toku kog broj obrtaja iznosi 5400, 7200 ili 10025 obrtaja u minutu. Van kutije oni sadrže i elektroniku koja ima zadatak da kontroliše rad uređaja i da obavlja komunikaciju sa ostatkom računara. Korisnik sa ovim uređajem nema nikakvog fizičkog kontakta.

Hard disc drive

Sa razvojem tehnologije javlja se potreba za diskovima koji omogućavaju brži pristup podacima. Kao posledica toga, razvijeni su SSD (Solid-State Drive) diskovi koji za čuvanje podataka koriste fleš memoriju što ih čini ne samo bržim od uobičajenih diskova sa magnetnim pločama, već i izdržljivijim i pouzdanijim. Međutim, ovi diskovi još uvek nisu dostigli kapacitet hard-diskova sa magnetnim pločama.

Solid-State Drive

Compact disc drive predstavlja uređaj kojim se skladište podaci i softver. On sa diska kapaciteta od 650-700MB vrši čitanje podataka.

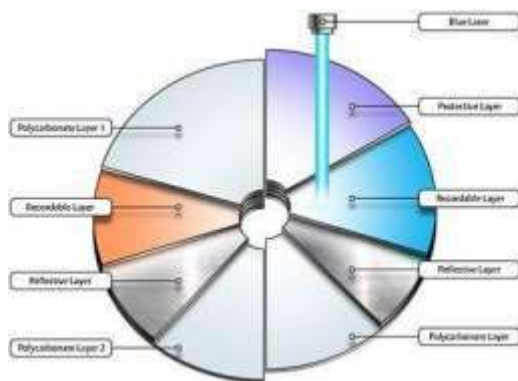
Compact disc drive

Digital video disc drive je memorijski uređaj koji čita i piše DVD diskove najveće kapaciteta 4,7GB što omogućava mnogo veću gustinu zapisivanja na ovim diskovima. Najčešće se koriste za skladištenje filmova i multimedijalnih sadržaja.

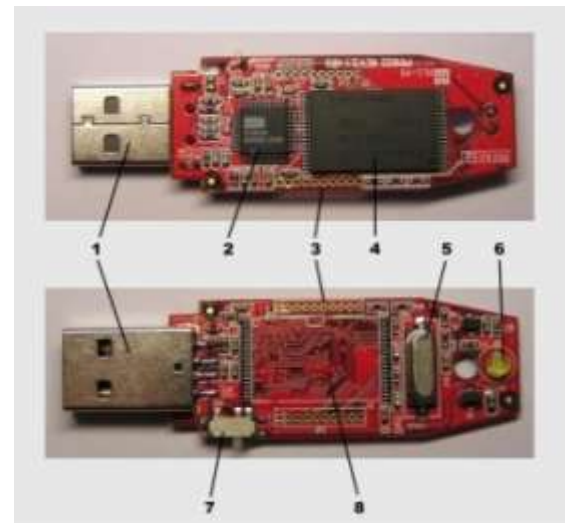

Digital video disc drive

- **Blue-ray disc drive** je memorijski uređaj novijeg datuma. Koristi plavoljubičasti laser koji omogućava znatno veću gustinu pakovanja podataka. Namenjen je pre svega distribuciji multimedijalnih sadržaja visoke definicije. Kapacitet jednoslojnih i dvoslojnih medija je 25, odnosno 50 GB. Većina **Blue-ray** rezača podržava CD i DVD medije.

- **USB flash** uređaj, USB flash stick ili jednostavno flash stick je memorijski uređaj koji u sebi ima flash memoriju. USB flash stick koristi USB 1.1 ili noviji 3.0 interfejs za komunikaciju sa računarom koji je veoma praktičan jer ne zahteva nikakve dodatne drajvere za rad (za WindowsXP i novije). Trenutno se kapaciteti memorije kreću od 2 gigabajta do 64 gigabajta. USB flash uređaj se sastoji od male štampane ploče, na kojoj se nalazi flash memorija, zatvorene u neko plastično ili metalno kućište. USB flash uređaj je jedino aktivan kada je uključen u USB port koji joj i obezbeđuje napajanje strujom.

Ulazne jedinice

Ulazne jedinice su uređaji kojima dajemo određene informacije računaru i time neposredno utičemo na njegov rad. To su:

- **Miš** omogućava lagodno upravljanje radom pojedinih programa i njihovim opcijama.

Žični miš sa kuglicom

- **Tastatura** je periferni uređaj računarskog sistema napravljen po ugledu na pisaću mašinu kojom računaru saopštavamo podatke alfanumeričkog tipa tj. koji služi kako za unos teksta, brojeva i znakova tako i za izdavanje specifičnih naredbi.

Tastatura

Bežični optički miš i tastatura

- **Skener**-omogućava primenom određenog softvera prebacivanje podataka sa nekog pisanog ili štampanog dokumenta
- **Džojstik** – uglavnom se koristi kod igara prilikom kretanja

Izlazne jedinice

Izlazne jedinice daju rezultate obradjenih podataka. U njih ubrajamo:

- **Monitor** – obavezni deo svakog računarskog sistema pomoću kojeg pratimo sva događanja prilikom obrade podataka i rada u pojedinim programima i vidimo rezultate rada pre njihovog daljeg korišćenja. Glavne karakteristike monitora su:

1. Veličina ekrana,
2. Rezolucija ,
3. Broj nijansi koje se mogu prikazati
4. Brzina osvežavanja ekrana.

Postoje više vrsta monitora:

- **CRT** monitori koji formiraju sliku pomoću ekrana sa katodnom cevi i
- **LCD** monitori bez štetnog zračenja koji formiraju sliku pomoću tečnih krsitala tako što propuštaju svetlost koju emituje pozadinsko osvetljenje (LE diode ili neneonsko svetlo)
- **Plazma** monitori koji sliku formiraju pomoću plemenitog gasa dovedenog u stanje plazme čija svetlost obasjava sloj fosfora kojim je obložen svaki sub-piksel.
- **OLED (Organic Light-Emitting Diode)** koji formiraju sliku pomoću organskih jedinjenja koja emituju svetlost pod uticajem električne energije.

CRT monitor

LCD monitor

- **Štampač** – uređaj koji formira na listu papira izgled dokumenta sa ekrana monitora. Osnovne karakteristike štampača su rezolucija, brzina štampanja i vrsta štampanja. Razlikujemo matične, ink-džet i laserske štampače.

Laserski štampač

Ink-džet štampač

- **Zvučnici** – uređaji za reprodukciju zvuka koji se mogu razlikovati po snazi reprodukcije i broju pojedinih zvučnih kutija.

Softver

Softver (program) predstavlja niz instrukcija čija je suština transformacija ulaznih podataka u izlazne. Razlikujemo *sistemske i aplikativne* ili korisnički softver. Aplikativni softver je danas tako konstruisan da radi se sistemskim softverom računara.

Sistemske softver bi trebalo da olakša komunikaciju čoveka sa računarom. U sistemske softver spadaju:

- **Operativni sistemi** koji predstavljaju osnovni softverski paket koji omogućava korišćenje računara. Primeri operativnih sistema su Linux, DOS, Mac OS i **Windows**, operativni sistemi različitih verzija.
- **Uslužni programi** koji obavljaju neke standardne zadatke, kakvi su kopiranje datoteka, sortiranje, uređivanje datoteka i slično
- **Jezički prevodioci** koji pretvaraju aplikativni softver, napisan na nekom višem programskom jeziku u mašinski jezik specifičnog računara.

Aplikativni ili korisnički softver je skup programa koji omogućava direktnu komunikaciju između korisnika i računara. Svaki od tih programa ima specifičnu funkciju kao što su obrada teksta, tabelarna izračunavanja, kreiranje prezentacija, animacija, elektronska pošta... Najbolji primer korisničkog softvera je Office paket programa u okviru kog su upravo Word, Excel, Access...

2. Operativni sistem

Operativni sistem je **sistemski** softver koji **upravlja** aktivnostima računara, **kontrolira** hardver računara i izvršavanje korisničkih programa, što ukazuje na to da operativni sistem predstavlja **osnovni softverski paket koji omogućava korišćenje računara**. Nastao je iz potrebe da se dnevni poslovi obrade podataka obavljaju što lakše, što brže i što jednostavnije. Najznačajniji momenat u njihovom razvoju je pojava računara namenjenih kućnim korisnicima.

Ciljevi razvoja operativnih sistema su obezbeđivanje:

- **Udobnog** rada korisniku
- **Efikasnije** korišćenje računarskih resursa

Funkcije operativnog sistema možemo podeliti u četiri kategorije:

- *Zauzimanje i dodeljivanje* sistemskih resursa
- Raspoređivanje poslova koji se izvršavaju
- Nadgledanje aktivnosti sistema
- **Ostavrivanje interfejsa** između korisnika i računara

Operativni sistem sastoji se iz:

- **Kernela** - najbitnije komponente
- **Zbirke drajvera** koji omogućavaju korišćenje raznih uređaja i računarskih komponenti
- **Kompleta programa** koji omogućavaju konzumiranje funkcija tih uređaja
- Korisničkog interfejsa.

Kernel (jezgro) je osnova operativnog sistema. Najprostije rečeno, uloga kernela je upravljanje radom svih resursa koji postoje u sistemu tj. da obavlja režijske poslove rada operativnog sistema u koje spadaju pre svega upravljanje procesima (proces – program koji je učitao u memoriju i pokrenut), memorijom, uređajima, kao i fajlovima i ono što je najvažnija uloga kernela jeste obezbeđivanje sistema bezbednosti tj. određeni stepen otpornosti na greške koje se dešavaju tokom izvršavanja procesa. Takođe svaki kernel mora da obezbedi i sistem za interprocesnu komunikaciju, koji je neophodan u operativnim sistemima koji podržavaju multitasking.

Drajveri predstavljaju specijalizovane programe koji kernelu „objašnjavaju” kako da koristi određene uređaje i u **svojoj osnovi predstavljaju ekstenziju kernela i koja omogućava korišćenje neke konkretne vrste uređaja**. Mnogi drajveri za manje komplikovane i visoko standardizovane uređaje isporučuju se uz sam operativni sistem (ponekad i u samom kernelu, u zavisnosti od arhitekture), dok se za ostale uređaje drajveri isporučuju odvojeno. U opštem slučaju, pravljenje i održavanje drajvera je posao proizvođača komponente za koju drajver obezbeđuje podršku,

Programski alati imaju pre svega ulogu da korisnicima obezbede pristup funkcijama operativnog sistema. Skup alata koji se isporučuju uz operativni sistem takođe oslikava i filozofiju dizajna samog operativnog sistema.

Korisnički interfejs je komponenta od koje zavisi udobnost rada u operativnom sistemu. Najosnovnija podela korisničkih okruženja (interfejsa) jeste na **tekstualne** i na **grafičke**. Uz dobar komplet programskih alata tekstualni interfejs postaje moćno sredstvo za naprednu obradu podataka i automatizaciju operacija na udaljenim računarima. Nasuprot tekstualnim interfejsima, krajem osamdesetih godina pojavili su se prvi grafički interfejsi. Ova klasa interfejsa, koja je mnogo jednostavnija za korišćenje zasniva se na upotrebi prvenstveno mišolikih uređaja za izbor naredbi koje treba izvršiti, dok se tastatura obično koristi kao

sekundarni uređaj. Rad u ovakvim okruženjima često zasniva na upotrebi kompleksnih aplikacija koje često nisu predviđene da podatke razmenjuju jednostavno i bez velike interakcije sa korisnikom. Usled toga, svi moderni operativni sistemi omogućavaju istovremeno korišćenje obe vrste korisničkih interfejsa.

Operativni sistem Windows 7

Operativni sistem Windows 7 karakteriše:

- **Grafički korisnički interfejs** koji omogućava izvršenje odgovarajućih programa pomoću ikona umesto pisanjem komande sa komandne linije
- Višeprogramski režim rada
- Višekorisnički režim rada.

Minimalni sistemski zahtevi

Da bi instalirali i pokrenuli Windows 7 uključujući Aero okruženje kompjuter mora da ispuni određene zahteve:

- **1 gigahertz (GHz)** ili brži 32-bit (x86) ili 64-bit (x64) procesor
- **1 gigabyte (GB)** sistemske memorije (RAM) za 32-bit sisteme odnosno 2 GB za 64-bit sisteme
- **16 GB** dostupnog prostora na čvrstom disku za 32-bit sisteme; 20 GB za 64-bit sisteme
- **Podršku za DirectX 9 grafiku** sa Windows Display Driver Model (WDDM) 1.0 ili noviji driver i 128 MB memorije (kako bi Aero tema bila omogućena)
- Monitor sa minimum **1024 × 768** screen rezolucije

Verzije Windows operativnog sistema

Windows 7 je dostupan u šest verzija od kojih su samo Windows 7 Home Premium, **Windows 7 Professional** i Windows 7 Ultimate komercijalno dostupne verzije. Windows 7 Professional je verzija na našim računarima i kao takva to je verzija koja podržava ono što podržava i Windows 7 Home Premium:

- **Aero** korisnički interfejs koji prate nove tehnike za upravljanje prozorima
- **Biblioteke i padajuće liste** sa hipervezama (jump lists)
- **Windows Search**
- **Gedžete** radne površine
- **Windows Media Center**
- **Alatke bezbednosti**
- **Rezervnu kopiju za sistemske slike i datoteke** kao i alatke **Previous Versions** i **System Repair Disc**
- **Podršku za 32-bitni i 64-bitni hardver,**
- Ali i ono što je specifično baš za Windows 7 Professional, verzije namenjene prosečnom poslovnom korisniku. A to je :
- Podrška za mrežne domene, automatsku izradu rezervnih kopija na mrežnim lokacijama, kao i Remote Desktop.
- **Windows XP Mode** koji omogućava pokretanje starijih programa u virtualnoj Windows XP sesiji, ako hardver popdržava virtualizaciju.

3. Istražite Windows 7

Uvek kada uključite računar, on prolazi kroz proces pokretanja. Prvo se pokreće **BIOS** (smestjen u ROM-u permanentnoj memoriji računara) koji testira uređaje i služi za komunikaciju sa perifernim uređajima, a zatim računar **učitava sistemske datoteke**.

Kada završite rad sa računarom, možete da ga potpuno isključite ili da ga ostavite da radi na više različitih načina. Na primer, možete da se **odjavite** sa Windowsa 7, možete da **zaključate** računar da biste ograničili pristup vašem radu ili možete da postavite računar u režim **mirovanja** (Sleep mode), kako biste uštedeli energiju.

Prijavljivanje na Windows 7

Proces pokretanja rada sa računarom naziva se *prijavljivanje (logging on)*.

Izgled ekrana i tačan postupak prijavljivanja na Windows zavisi od toga da li je na vašem računaru kreirano više od jednog korisničkog naloga, kao i da li je vaš nalog zaštićen lozinkom.

Ukoliko postoji **samo jedan nalog** i ukoliko on **nije zaštićen** lozinkom

Ukoliko postoji **samo jedan nalog** koji je **zaštićen** lozinkom

Ukoliko postoji **više naloga**, ekran Welcome prikazuje korisnička imena i slike za sve aktivne korisničke naloge.

Pošto se prijavite, Windows 7 učitava vaš korisnički profil i zatim prikazuje radno okruženje, poznatije kao *radna površina (desktop)*.

Istraživanje radne površine

U zavisnosti od podešavanja Windowsa 7 i programa koji su instalirani na vašem računaru, na vašoj radnoj površini može se naći jedna ili više ikona. Windows 7 pridružuje po jednu ikonu svakom tipu stavke na računaru kako bi olakšao identifikaciju datoteka.

Ikona može da predstavlja tip *datoteke* ili element za *čuvanje* podataka a može i da naznačava podrazumevani *program* kojim se otvara određena datoteka.

Kada ikona predstavlja vezu ili *prečicu* do neke stavke smeštene negde drugde, u njenom donjem levom uglu pojavljuje se *strelica*.

Ikoni koristite dvostrukim pritiskom mišem na nju.

Postoje standardne ikone radne površine koje predstavljaju Windowsove elemente: možete uključiti ili isključiti njihov prikaz. Jedina ikona radne površine koja je podrazumevano prikazana kod standardne instalacije Windowsa 7 jeste ona koja predstavlja *korpu za otpatke (Recycle Bin)*, u koju Windows privremeno smešta datoteke koje brišete.

Iz korpe za otpatke možete da povratite izbrisane datoteke ili možete da ispraznite korpu za otpatke i trajno obrišete datoteke iz nje i tako oslobodite mesto na čvrstom disku.

Ispod svake ikone na radnoj površini je naziv stavke koju ona predstavlja. Ako je naziv predug da se uklopi u dva reda, on se preseca sa tri tačke (...) kada nije izabran, a prikazuje se pun naziv kada pritisnete mišem na njega ili ponekad kada mišem pritisnete na radnu površinu. Kada pokažete mišem na ikonu, pojavljuje se *ekranska napomena (ScreenTip)*, u kojoj se nalaze dodatne informacije.

Na radnoj površini ili u bilo kojoj drugoj fascikli možete da pravite sopstvene prečice do programa, određenih fascikli ili datoteka, drugih računara ili do veb lokacija.

Stavku sa radne površine brišete na isti način kao što to radite u bilo kojoj drugoj fascikli. Međutim, kada obrišete neku prečicu, vi u stvari ne brišete njome povezan program, fasciklu ili datoteku, već samo hipervezu do te stavke.

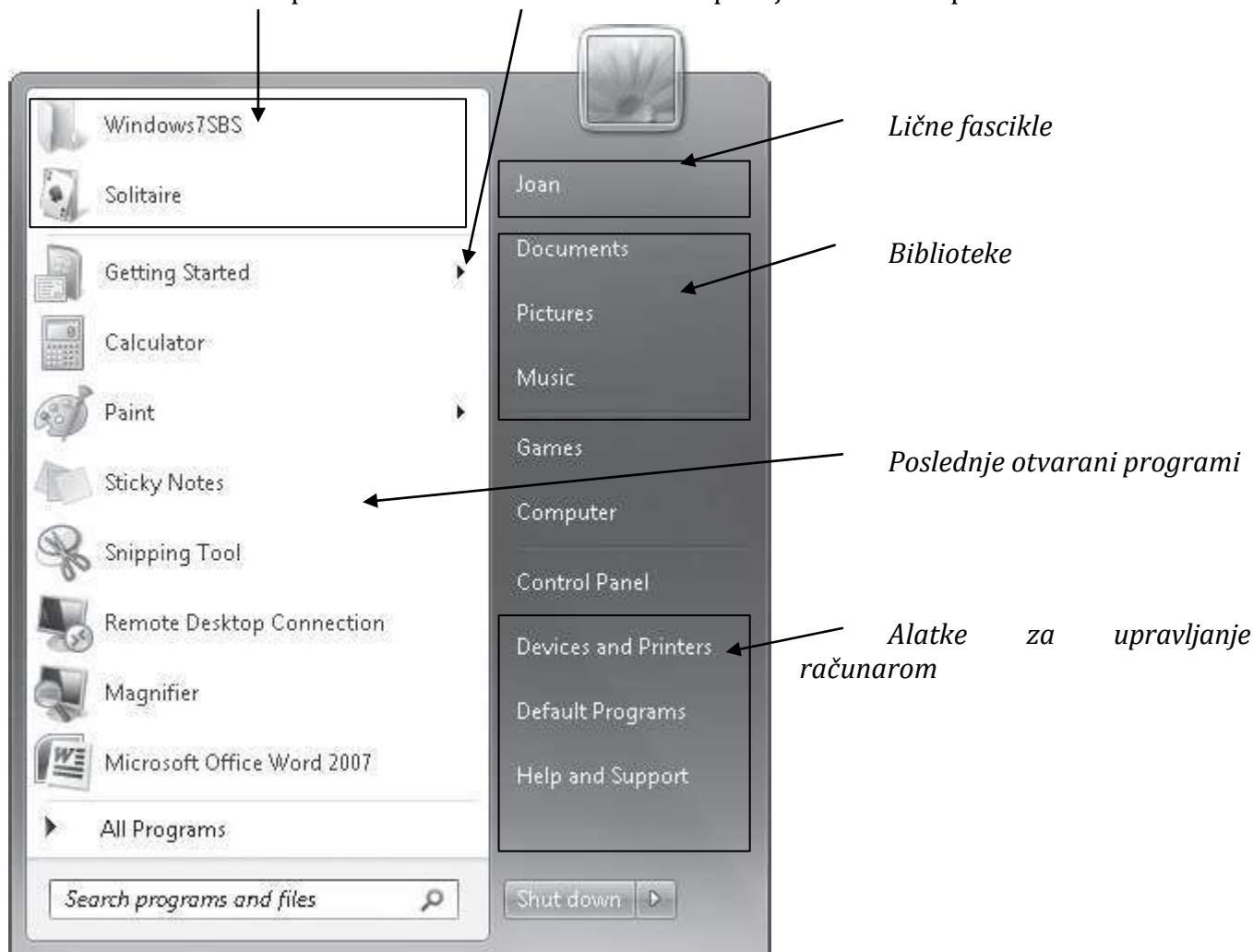
Korišćenje menija Start

Meni Start predstavlja vašu glavnu vezu sa programima, alatkama za upravljanje i strukturom za skladištenje datoteka na vašem računaru.

Aktiviranje Start menija:

- mišem na dugme Start na levom kraju palete poslova ili
- pritiskom na taster sa Windows znakom.

Oblast sa stalno prikazanim stavkama Indikator padajuće liste sa hipervezama

Okvir za pretragu (Search box) na meniju Start

Istraživanje levog dela menija Start

Levi deo menija Start pruža efikasan pristup programima i drugim stavkama instaliranim na vašem računaru pa tako u njemu razlikujemo:

- Oblast sa stalno prikazanim stavkama
- Listu poslednje otvaranih programa
- Meni All Programs i
- Okvir za pretragu menija Start

Oblast sa stalno prikazanim stavkama

Određenim programima, fasciklama ili datotekama možete brzo da pristupate tako što ćete da ubacite prečice do njih u oblast stalno prikazanih stavki (pinned items area) na vrhu leve strane menija Start.

Lista poslednje otvaranih programa

Lista poslednje otvaranih programa prikazuje hiperveze do 10 programa koje ste poslednje pokretali. Možete da promenite ovaj broj ili da spisak potpuno uklonite.

Meni All Programs

Meni All Programs nudi pristup do većine programa i pomoćnih programa instaliranih na vašem računaru. Meni All Programs prikazujete pokazivanjem ili pritiskom mišem na All Programs na dnu levog dela menija Start. Neki programi su dostupni u samom meniju, dok su drugi u fasciklama. Pritiskom miša na fasciklu ona se proširuje kako bi programi koji se nalaze unutar nje postali dostupni. Ukoliko želite da zatvorite meni All Programs bez pokretanja programa, možete pokazati mišem ili pritisnuti Back kako biste se vratili standardnom meniju Start.

Kod podrazumevane instalacije Windowsa 7 programi i pomoćni programi koji nisu dostupni iz korena menija All Programs grupisani su u sledećim fasciklama:

Accessories

Games

Maintenance

Startup

Padajuće liste sa hipervezama

U ranijim verzijama Windowsa strelica usmerena udesno pored hiperveze ili stavken na meniju ukazivala je na to da su postojale dodatne opcije za taj unos. Ova funkcionalnost je u Windowsu 7 proširena kako bi se napravila veoma korisna mogućnost pod nazivom *padajuće liste sa hipervezama (jump lists)*.

Na primer, pokazivanjem mišem na WordPad na listi poslednje otvaranih programa, prikazuje se spisak WordPad dokumenata sa kojima ste nedavno radili.

Okvir za pretragu menija Start

U donjem levom uglu menija Start je okvir za pretragu (Search box) koji je uvek dostupan. Svaku stavku koja se pojavljuje među rezultatima pretrage možete otvoriti tako što ćete mišem pritisnuti na nju ili možete otvoriti fasciklu koja sadrži tu stavku tako što ćete desnim tasterom miša pritisnuti na tu stavku, a zatim izabrati opciju Open File Location. Kako biste prikazali dodatne informacije o dokumentima i porukama koje se poklapaju sa pojmom pretrage, mišem pritisnite na See More Results (na dnu liste) kako biste otvorili prozor Search Results In Indexed Locations.

Istraživanje desnog dela menija Start

Desni deo menija Start podeljen je na tri odeljka čiji sadržaji mogu varirati u zavisnosti od svojstava koje ste odredili za meni Start.

Odeljak na vrhu nudi brz pristup lokacijama za skladištenje datoteka. Prikazuje sliku i ime za vaš korisnički nalog i hiperveze do biblioteka Documents, Pictures i Music. Pritiskom mišem sliku pored vašeg korisničkog naloga prikazuju se podešavanja za vaš korisnički nalog. Pritiskom mišem na korisničko ime vašeg naloga prikazuju se sve vaše lične fascikle (Windowsove fascikle koje se posebno odnose na vaš korisnički nalog). One uključuju fascikle Contacts, Desktop, Downloads, Favorites, Links, Saved Games i Searches, kao i vaše fascikle Documents, Music, Pictures i Videos.

Odeljak na sredini pruža pristup igricama instaliranim sa Windowsom 7, kao i prozoru Computer, iz koga možete pristupiti svim uređajima priključenim na vaš računar ili mrežu. Ovaj odeljak takođe prikazuje hiperveze do menija Favorites u Internet Exploreru, do liste od 15 datoteka sa kojima ste nedavno radili, do prozora koji prikazuje sadržaj vašeg računara, kao i do prozora koji prikazuje računare, programe, fascikle i datoteke kojima možete da pristupite na svojoj mreži.

Odeljak na dnu pruža pristup alatcima za upravljanje računarom. On može prikazati hiperveze do postojećih mrežnih veza, do prozora kontrolnog panela iz koga možete da pristupite svim sistemskim podešavanjima Windowsa 7, do podrazumevanih podešavanja za otvaranje različitih vrsta datoteka i medija, do prozora Devices and Printers, kao i do alatke Windows Help And Support. Pritiskom mišem na stavku u desnom delu menija Start otvarate prozor odgovarajuće fascikle. Neke stavke alternativno mogu biti prikazane kao meniji kako bi vam pružile još brži pristup datotekama i komandama. Na dnu desnog dela menija Start, dugme Power i meni Shut-down Options nude opcije za završetak vašeg rada sa računarom.

Brz pristup Windowsovoj funkcionalnosti

Taster sa Windows znakom u kombinaciji sa drugim tasterima, omogućava kretanje po Windowsu i rad sa njim bez upotrebe miša ili nekog drugog pokazivačkog uređaja.

Prečica sa tastature	Funkcija
Taster sa Windows znakom	Otvara se ili zatvara meni Start.
Taster sa Windows znakom + B	Bira se prva ikona u oblasti za obaveštenja na paleti poslova.
Taster sa Windows znakom + D	Prikazuje se radna površina.
Taster sa Windows znakom + E	Otvara se prozor Computer.
Taster sa Windows znakom + F	Otvara se prozor Search.
Taster sa Windows znakom + G	Bira se ili pomera između gedžeta sa radne površine.
Taster sa Windows znakom + L	Zaključava se računar.
Taster sa Windows znakom + M	Minimizuju se svi otvoreni prozori.
Taster sa Windows znakom + Shift + M	Ponovo se prikazuju prozori.
Taster sa Windows znakom+ taster za razmak (Spacebar)	Čini sve otvorene prozore privremeno prozirnim(samo kod računara sa Aero mogućnošću).

Korišćenje palete poslova Windowsa

Paleta poslova koja se podrazumevano pojavljuje duž donjeg kraja ekrana jeste veza sa onim šta se trenutno događa na računaru na kome se izvršava Windows.

Dugme Start se i dalje nalazi na levom kraju palete poslova, dok su vreme i datum i dalje prikazani na njenom desnom kraju. Na krajnjoj desnoj strani palete poslova pojavljuje se dugme Show Desktop. Pokazivanjem miša na dugme Show Desktop čini da svi otvoreni prozori postanu prozirni kako biste mogli da vidite radnu površinu. Pritiskom mišem na ovo dugme jednom, minimizuju se svi trenutno otvoreni prozori, a pritiskom miša na dugme još jednom prozori se ponovo prikazuju.

Dugmad na paleti poslova

Skoro svakom akcijom, kao što je pokretanje nekog programa ili otvaranje datoteke, okvira za dijalog ili prozora kontrolnog panela, paleti poslova privremeno se dodaje odgovarajuće dugme. Desno od dugmeta Start, na Windowsovoj paleti poslova, ugrađena su dugmad za pokretanje Internet Explorera, Windows Explorera i Windows Media Playera. Kada je otvoreno više datoteka ili prozora istog tipa, oni suspakovani u jednom dugmetu na paleti poslova.

Postavljanjem pokazivača miša iznad nekog dugmeta na paleti poslova prikazuju se umanjeni prikazi svih otvorenih prozora određenog tipa. Možete se prebaciti na neki prozor pritiskom miša na njegov umanjeni prikaz. Postavljanjem pokazivača miša preko umanjenog prikaza privremeno se prikazuje taj prozor i čini da svi ostali prozori postanu prozirni, pa na radnoj površini vidite samo izabrani prozor. Postavljanjem pokazivača miša preko umanjenog prikaza takođe prouzrokuju pojavljivanje dugmeta Close u gornjem desnom uglu kako biste mogli da zatvorite prozor bez njegovog aktiviranja.

Pritiskom desnog tastera miša na dugme na paleti poslova prikazuje se meni sa prečicama do odgovarajućih datoteka i komandi. Lista varira u zavisnosti od tipa stavke koja je predstavljena dugmetom na paleti poslova. Na primer: pritiskom desnim tasterom miša na dugme pokrenutog programa na paleti poslova prikazuje se lista datoteka nedavno otvorenih tim programom, i nude vam se opcije za ugrađivanje tog programa na paletu poslova, kao i za zatvaranje svih otvorenih programskih prozora.

Možete promeniti raspored dugmadi na paleti poslova tako što ćete ih mišem prevlačiti.

Oblast za obaveštenja

Oblast za obaveštenja, koja se nalazi na desnom kraju palete poslova, prikazuje informacije o stanju određenih programa, posebno onih koji se izvršavaju u pozadini (programi koji mogu da rade samostalno), kao i hiperveze do određenih sistemskih komandi. Neke ikone iz ove oblasti i sistemske ikone su podrazumevano sakrivene, a možete da izaberete da sakrijete i ostale za koje ne želite da ih stalno nadgledate.

4. Prekid rada sa računarom

Prilikom prekida rada sa računarom potrebno je zaštititi svoje informacije i uštedeti energiju. To je moguće učiniti izborom jedne od opcija dostupnih u meniju Shut-down Options u koje spadaju:

- **Log off** je opcija koju biramo da bi se odjavili sa svog korisničkog naloga. Pre odjavljivanja potrebno je sačuvati sve datoteke i isključiti sve pokrenute programe jer bi, u suprotnom, svi podaci koji pre toga nisu snimljeni bili izgubljeni.
- **Switch user** - brza zamena korisnika omogućava da na isti računar istovremeno bude prijavljeno više korisničkih naloga. Prilikom izbora ove opcije nije neophodno sačuvati sve datoteke i isključiti sve pokrenute programe, s obzirom na to da sve ostaje aktivno.
- **Lock** - omogućava zaštitu rada korisnika. Ova opcija zaključava računar prikazujući ekran dobrodošlice i zahteva prijavljivanje na korisnički nalog kako bi se nastavilo sa radom. **Winkey+L** je prečica sa tastature koja zaključava **računar**.
- **Restart ili ponovo pokretanje računara vrši se:**
 - Nakon instaliranja određenih programa i programskih dopuna kako bi se završio proces ažuriranja sistemskih datoteka ili
 - Ukoliko računar ima zastoje u radu pa se izborom opcije Restart vrši čišćenje keš memorije procesora u kojoj Windows 7 čuva informacije kojima je potrebno da brzo pristupi.
- **Sleep i Hibernate** predstavljaju *režime mirovanja* u toku kojih se štedi energija i štiti rad korisnika.
 - Prilikom izbora opcije **Sleep**, Windows 7 snima sve otvorene datoteke u **RAM memoriju**, snima njihovo stanje i stanje svih otvorenih programa, a zatim računar stavlja u režim za uštedu energije.
 - Prilikom izbora opcije **Hibernate**, Windows 7 snima sve otvorene datoteke na **čvrsti disk** umesto u RAM memoriju, snima njihovo stanje i stanje svih otvorenih programa, a zatim **potpuno isključuje računar**. Kada se računar probudi, Windows 7 učitava informacije sa čvrstog diska i obnavlja prethodno stanje računara.

U toku **Sleep** režima stoni računar koristi oko 10% energije koju koristi za uobičajen rad, dok prenosni računar u ovom režimu koristi oko 2% energije svojih baterija na sat.

Buđenje računara vrši se pomeranjem miša, pritiskom na taster Enter ili na dugme za uključivanje računara.

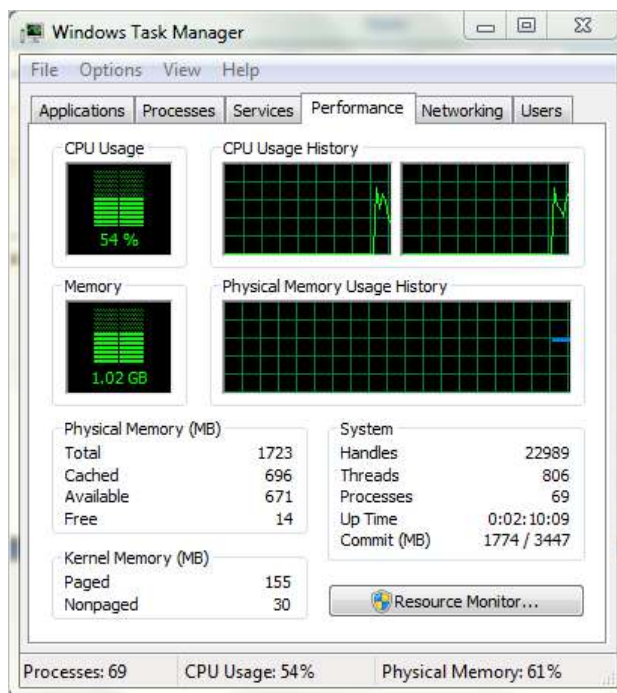
- **Shut Down** potpuno isključuje računar što podrazumeva zatvaranje svih otvorenih programa i datoteka, mrežnih veza, prekidanje sistemskih procesa, zaustavljanje čvrstog diska i isključivanje računara.

Task Manager

U kontekst meniju Taskbara izborom opcije Start Task Manager otvara se Windows Task Manager koji je koristan za prekidanje aplikacije koja ne reaguje, procesa ili brzi pogled na performanse sistema.

Ukoliko ne možemo prekinuti izvršavanje nekog programa koristeći kontrolno dugme Close (ili prečicu sa tastature Alt + F4), potrebno je otvoriti Task Manager. Prečica sa tastature koja se koristi, a kojom se otvara Task Manager, je **Ctrl+Alt+Delete**. Nakon označavanja programa koji ne reaguje, u kartici Applications treba izabrati opciju End Task. Ukoliko ni tada ne uspemo da prekinemo izvršavanje programa, izborom opcije Go To Process u kontekst meniju imena spomenute aplikacije u kartici Applications, otvara se kartica Processes. Tada je u toj kartici prikazan i označen proces koji se odvija u toku izvršavanja te aplikacije. Proces prekidamo izborom opcije End Process.

Nezavisno od toga koja je kartica prikazana u dijalogu, u dnu prozora Windows Task Manager uvek se nalazi informacija o broju trenutno aktivnih procesa, iskorišćenosti procesora i unutrašnje memorije.

5. Istraživanje kontrolnog panela

Kontrolni panel je mesto gde se mogu vršiti podešavanja svakog aspekta operativnog sistema Windows 7. Hiperveza do ovog panela nalazi se u desnom delu Start menija. Otvara se **Windows Explorer-om** u jednom od tri moguća prikaza:

- Prikaz po kategorijama (**Category view**)
- Prikaz sa velikim ikonama (**Large icons view**)
- Prikaz po ikonicama (**Small icons view**).

Prikaz kontrolnog panela po kategorijama je podrazumevani prikaz u kom su stavke podeljene u osam kategorija.

Najuobičajni poslovi unutar svake kategorije izlistani su ispod naziva kategorije čime se omogućava direktno otvaranje prozora ili dijaloga u kome se može obaviti taj posao.

Izbor prikaza vrši se na listi *View by*. Prikazi *Small icons* ili *Large icons* omogućavaju direktan pristup svim stavkama kontrolnog panela.

Pretraga kontrolnog panela na osnovu ključne reči vrši se u polju Search, koje se nalazi na desnom kraju naslovne linije prozora Control Panel.

Adresna linija je tekstualno polje pri vrhu prozora, ispod naslovne linije u kome se nalazi putanja koja vodi do trenutno izabrane fascikle. Pritiskom na *strelicu* koja se nalazi posle naziva određene fascikle, prikazuje se lista sa svim njenim podfasciklama.

Pronalaženje informacija o računarskom sistemu

Izborom stavke System u kontrolnom panelu ili prečicom Taster **sa Windows znakom + taster Break** otvara se prozor System u kom se prikazuju informacije o hardveru računara i njegovom operativnom sistemu po sledećim kategorijama:

- **Verzija Windows-a**
- **Sistem** koji obuhvata ocene računara po komponentama i karaktersitike hardvera
Osnovna ocena Windows-a koja je prikazana predstavlja najniže pojedinačno ocenjivanje zabeleženo pomoću sledećih pet komponenti:
 - Brzine procesora
 - Radne memorije
 - Grafičkih mogućnosti radne površine
 - Trodimenzionalnih grafičkih mogućnosti za igranje i
 - Brzine prenosa podataka osnovnog čvrstog diskaNajviša dostupna ocena Windows Experience Index računara na kome se izvršava Windows 7 je 7,9 koja je korigovana sa ocene 5,9 kod Windows Viste.
- **Naziv računara i podešavanje domena i radne grupe**
- **Aktivacija Windows-a.**

Vežba 1

Metode pristupanja stavkama u kontrolnom panelu

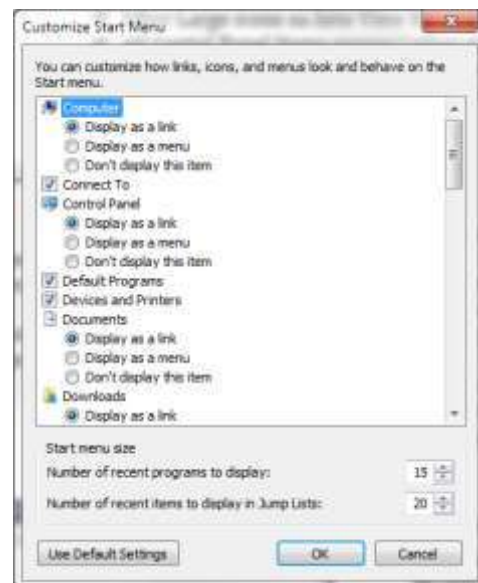
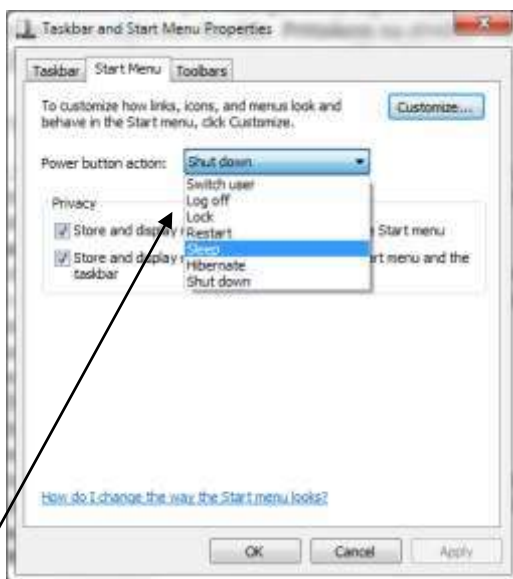
- ☞ Start
- ☞ Control Panel
- ☞ System and Security (ako je Category view, a ako ne podesiti u opciji View by)
- ☞ System
- ☞ Pregled dobijenih informacija o računaru
- ☞ System and Security lista sa adresne linije
- ☞ Action Center
- ☞ System and Security na adresnoj liniji
- ☞ Control Panel na adresnoj liniji
- ☞ Izbor Large icons sa liste View by
- ☞ All Control Panel Items prozor i izbor opcije System
- ☞ All Control Panel Items lista na adresnoj liniji
- ☞ Control Panel lista kategorija na adresnoj liniji
- ☞ Control Panel na adresnoj liniji

Modifikovanje Start menija

Modifikovanje Start menija vrši se u dijalogu Customize Start Menu kome se pristupa na sledeći način: Desnim klikom na Start meni otvara se padajuća lista u kojoj se izabere opcija Properties, čime se otvara **dijalog Taskbar and Start Menu Properties – kartica Start Menu**.

U ovoj kartici odlučujete o prisustvu listi skoro korišćenih programa i stavki i podrazumevanoj funkciji dugmeta Power. Radi daljeg prilagođavanja u navedenoj kartici bira se opcija Customize kojom se otvara dijalog Customize Start Menu. U okviru ovog dijaloga :

- mogu se ukloniti ili dodati hiperveze ka stavkama desnog dela Start menija
- može se ukloniti ili dodati okvir za pretragu
- izabrati broj stavki prikazanih na listama skoro korišćenih programa i stavki.

U okviru stavke **Power button action** može se izabrati osnovna funkcija dugmeta **Power**.

Modifikovanje palete poslova

Modifikovanje Taskbara vrši se u dijalogu **Taskbar and Start Menu Properties** – kartica **Taskbar** kojoj se može pristupiti izborom opcije Properties u meniju koji se otvara desnim klikom na Taskbar.

U okviru ovog dijaloga mogu se menjati izgled, lokacija i ponašanje palete poslova.

Izbor i modifikovanje tema

Tema predstavlja skup vizuelnih elemenata i zvuka koji se primenjuju za jedinstveni izgled korisničkog interfejsa računara. Ona može da obuhvata *pozadinu radne površine, čuvara ekrana, boje za prozore i zvuke*. Neke teme obuhvataju ikone i pokazivače miša.

U okviru kategorije **Appearance and Personalization**, izborom stavke Change the theme otvara se prozor **Personalization**. U desnom oknu prozora u okviru Aero themes i Basic and High Contrast Themes nalaze se ugrađene Aero teme i teme sa posebnom namenom.

Za razliku od prethodnih verzija Windows-a, u Windows-u 7 tema može da sadrži više pozadina za radnu površinu koje se naizmenično prikazuju.

Tema se može prilagoditi promenom nekog od njena četiri elementa.

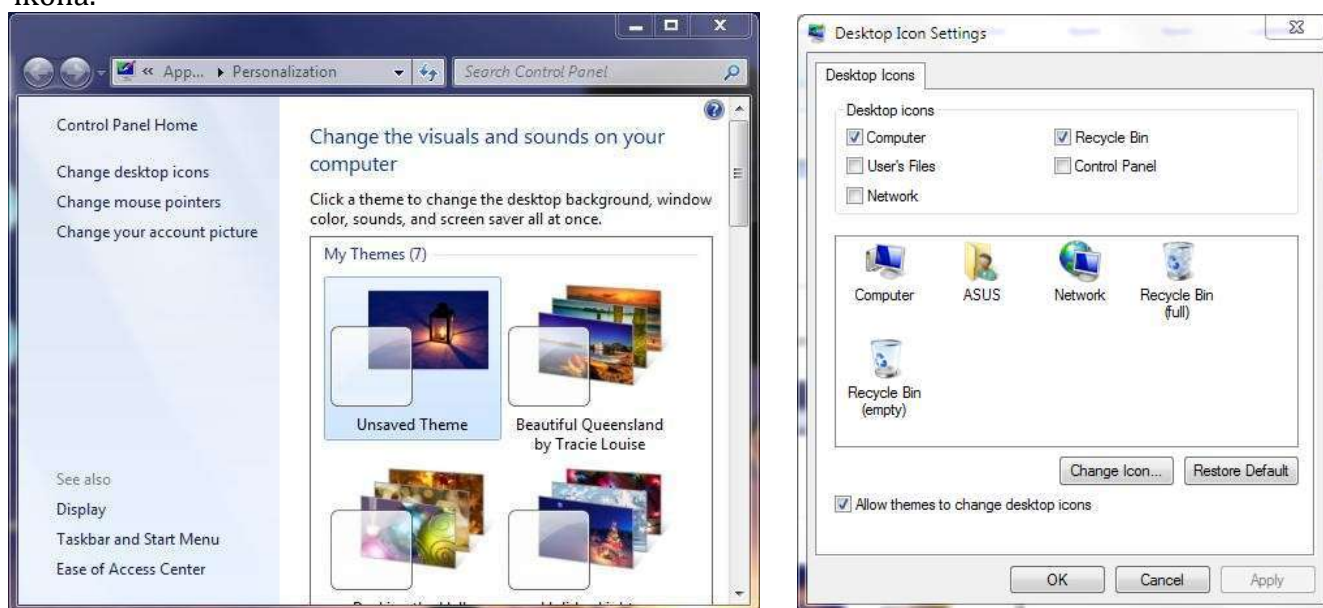
Izborom opcije Desktop Background u prozoru Personalize kontrolnog panela otvara se istomimeno prozor u kom se vrši **izbor pozadinske slike** Windows-ove radne površine, njen položaj i u slučaju da je izabrano više njih može se odrediti da li ih Windows prikazuje nasumice (Shuffle) ili po nekom određenom redosledu.

Izborom opcije Window Color u prozoru Personalize kontrolnog panela otvara se prozor Windows Color and Appearance kontrolnog panela u kom se može **promeniti boja koja se koristi za okvire prozora, Start meni i paletu poslova**.

Sve teme koje su sastavni deo Windows-a 7 uključuju šemu zvukova koji prate pojedine programske događaje. **Opcije za zvuk mogu se promeniti** u okviru dijaloga Sound koji se otvara izborom opcije Sounds u prozoru Personalize kontrolnog panela.

Čuvar ekrana, čija je prvobitna namena bila da spreči oštećenje monitora štiteći ekrane od zagrevanja u fosforu monitora, prikazuje se na monitoru računara pošto se on neko vreme ne koristi. Koristi se i *radi skrivanja informacija na ekranu dok korisnik nije ispred svog računara i personalizovanja radnog prostora*. Izbor odgovarajućeg čuvara ekrana, odgovarajuća podešavanja, vreme nakon kog se aktivira, pogled na njegov efekat pre primene (opcija Preview) i zahtev za unošenje lozinke za njegovo otključavanje vrši se u dijalogu Screen Saver Settings izborom opcije Screen Saver u prozoru Personalize kontrolnog panela.

U okviru prozora **Personalization** moguće je izabrati opciju **Change desktop icons** kojom se otvara dijalog **Desktop Icon Settings**. U ovom dijalogu možemo izabrati koje od standardnih ikona želimo da budu prikazane na radnoj površini i možemo izabrati izgled tih ikona.

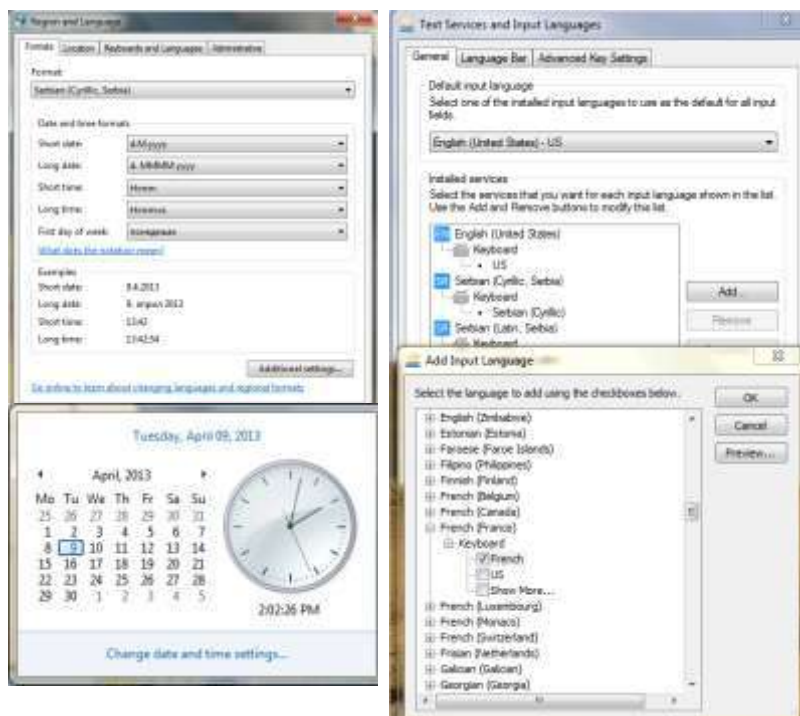
Kategorija Region and Language

*Podešavanje formata prikaza Podešavanja tastature i jezika
datuma i vremena*

Ova podešavanja se vrše u okviru kategorije **Clock, Language and Region Control Panela** u okviru kog se bira Region and Language potkategorija čime se otvara istoimeni dijalog.

U okviru kartice **Formats** vrše se podešavanje formata prikaza datuma i vremena.

U okviru kartice **Keyboards and Language** izborom opcije **Change Keyboards** otvara se dijalog **Text Services and Input Languages**. U prvom dijalogu biramo opciju **Add (dodaj)** koja otvara dijalog **Add Input Language** u kome biramo jezik i u okviru njega odgovarajuću tastaturu.

Detaljan prikaz datuma i vremena aktiviramo klikom na sat i datum sa palete alata. Podešavanja za datum i vreme vršimo u dijalogu **Date and Time settings** do kog dolazimo izborom opcija: *Change Date and Time settings* → *Change Date and Time*.

Pitanja

1. Koje su osnovne funkcije računarskog sistema? Podesiti češki prikaz datuma i vremena.
2. Od čega se sastoji savremeni računarski sistem? Konfigurisati računar tako da tastatura bude prilagođena švedskom jeziku.
3. Kako se deli hardver personalnog računara? Koja je najviša dostupna ocena Windows Experience Index računara na kome se izvršava Windows 7?
4. Navesti bar 4 uređaja koji spadaju u izlazne uređaje? Prikazati stavku Recorded TV kao meni u desnom delu Start menija.
5. Šta se nalazi na matičnoj ploči računara? Koja je osnovna karakteristika memorijskih uređaja?
6. Od čega se sastoji mikroprocesor računara? Koristeći prečicu sa tastature otvoriti Task Manager.
7. Koja je osnovna karakteristika mikroprocesora? Prikazati ikone Control Panel i User's Files na radnoj površini.
8. U kojoj jedinici se izražava osnovna karakteristika memorijskih uređaja? Koja od standardnih ikona se nalazi na radnoj površini kod standardne instalacije Windows-a 7?
9. Koje su aktuelne vrste hard diskova? Podesiti da se stavka Control Panel u Start meniju prikazuje u obliku menija.
10. Kog kapaciteta su najčešće Digital Video Diskovi? Čemu služi grafička kartica?
11. Koje su glavne karakteristike monitora? Navesti prečicu sa tastature za minimizovanje svih prozora.
12. Koje vrste štampača razlikujemo? Gde se nalazi oblast za obaveštenja i sta ona prikazuje?
13. U koju grupu softvera spadaju operativni sistemi? Od kojih delova se sastoji desna strana Start menija?
14. Navesti primere operativnih sistema. Podesiti paletu poslova –Taskbar da se skriva kada se ne koristi.
15. Koji su ciljevi razvoja operativnih sistema? Podesi Power dugme tako da mu osnovna funkcija bude Restart.
16. Koje su funkcije operativnih sistema? Koji uređaji spadaju u uređaje spoljašnje memorije?
17. Šta je drajver? Izaberi šemu zvukova pod nazivom Delta.
18. Šta karakteriše operativni sistem Windows 7? Šta ikona može da predstavlja?
19. Koji je minimalni kapacitet systemske memorije potreban za instalaciju Windows-a 7? Koje verzije Windows 7 su komercijalno dostupne?
20. Koliko ima verzija Windows 7? Koje informacije dobijamo u prozoru System?

21. Koji program se prvo pokreće pošto se uključi računar? Koje vrste softvera razlikujemo?
22. Kako znamo da ikona predstavlja prečicu? Kog reda veličine su kapaciteti savremenih memorijskih modula RAM memorije?
23. Kako se zove elektronska napomena koja se pojavljuje kada postavimo pokazivač miša na ikonu? U kojoj jedinici se uzražava osnovna karakteristika mikroprocesora?
24. Kako je podeljena leva strana Start menija? Gde je smešten BIOS?
25. Navesti prečicu sa tastature za kojom svi otvoreni prozori privremeno posaju prozirni. Kog reda veličine su kapaciteti savremenih čvrstih diskova?
26. Koje prikaze kontrolnog panela razlikujemo i kako ih biramo? Čemu služi matična ploča računara?
27. Čemu služi kontrolni panel? Koje su komponente operativnog sistema?
28. Navesti prečicu sa tastature za prikaz informacija o o hardveru računara i njegovom operativnom sistemu. Koju količinu memorije mora da poseduje grafička kartica da bi Aero tema bila omogućena?
29. Šta predstavlja osnovna ocena Windows-a? Koja je razlika između opcija Log off i Switch user?
30. Izaberi ugrađenu Aero temu Nature i podesi da boja prozora bude svetlo zelena. Koje vrste korisničkog interfejsa razlikujemo?
31. Podesi da čuvar ekrana bude 3D Text koji se pokreće nakon 3 minutada i zahteva lozinku prilikom prekida. Koliko RAM memorije zauzima proces programa za pretraživanje podataka na računaru?
32. Od čega zavisi izgled ekrana i tačan postupak prijavljivanja na Windows? Navesti bar jednu od novina Windows-a 7 u odnosu na prethodne verzije ovog operativnog sistema.
33. Zaključati računar koristeći prečicu sa tastature. Koja j uloga kernela?
34. Koje su sličnosti, a koje razlike između opcija Sleep i Hibernate? Šta je jump lista?
35. Kolika je ušteda energije u toku režima Sleep? Navesti bar 4 ureĐaja koji spadaju u ulazne ureĐaje?
36. Isključiti proces koji je odgovoran za izvršavanje trenutno aktivnog programa. Čemu služe jezički prevodioci?
37. Koliko je trenutno opterećenje procesora? Koje vrste sistemkog softvera razlikujemo?
38. Minimizovati sve prozore, a zatim ih sve ponovo prikazati. Čemu služi RAM memorija?
39. Postaviti paletu poslova na vrh ekrana. Koje vrste monitora razlikujemo i po čemu se oni razlikuju?
40. Kog kapaciteta su najčešće Blue-ray diskovi? Podesiti da se datum i vreme u oblasti za obaveštenja prikazuju u formatu French(Canada).

6. Ažuriranje sistemskih datoteka

Prilikom instaliranja operativnog sistema, sistemske datoteke su one koje su bile na raspolaganju na instalacionom disku Windows 7. Kako Microsoft po potrebi objavljuje dopune za Windows da bi ponudio dodatne mogućnosti ili zaštitio računar od novih pretnji po bezbednost, veoma je važno instalirati te dopune čim budu objavljene.

Pomoćni program koji *pretražuje* računar, *upoređuje* te podatke sa podacima u Microsoft-ovoj online bazi podataka i na osnovu toga *preporučuje instaliranje* i *instalira* sve postojeće dopune je **Windows Update**.

Prema *stepenu važnosti* dopune se razvrstavaju na:

- **Važne dopune (Important updates)** koje povećavaju bezbednost i pouzdanost
- **Preporučene dopune (Recommended updates)** vezane za probleme koji nisu kritični, ali pomažu u poboljšanju rada sistema
- **Neobavezne dopune (Optional updates)** koje nisu vezane za određene softverske probleme. One mogu uključiti dodatne programe.

Neke dopune zahtevaju ponovno pokretanje računara, kako bi se završila instalacija, s obzirom na to da se datoteke ne mogu ažurirati dok se koriste. Ukoliko se to ne učini odmah, Windows Update nas podseća na to, prema našoj preporuci.

Pomoćnom programu **Windows Update** se može pristupiti preko All Programs Start menija ili Control Panel-a. Koliko često, u koje vreme i koliko nezavisno radi taj program bira sam korisnik.

Windows 7 nudi sledeće:

- **Automatsko preuzimanje i instaliranje** dopuna
- **Automatsko preuzimanje** dopuna i **obaveštavanje** da ih možete instalirati
- **Proveravanje** ima li novih dopuna i **obaveštavanje** o tome da one postoje
- **Proveravanje** ima li novih dopuna samo *na inicijativu korisnika*.

Kada je dopuna pruzeta sa interneta i spremna da se instalira, u oblasti obaveštenja pojavljuje se ikona Windows Update, a kada je u pitanju važna dopuna u Start meniju na dugmetu Power pojavljuje se ikona upozorenja – da se prvo mora instalirati ta dopuna, a onda isključiti računar.

Osim ažuriranja Windows-ovih sistemskih datoteka, pomoćni program Windows Update omogućava ažuriranje i drugih Microsoft-ovih programa.

Vežba

1. Start→All Programs→Windows Update

Program Windows Update prikazuje informacije o aktuelnom statusu ažuriranja računara - kada je poslednji put proveravao i ima li novih dopuna. Boja trake i oklopa predstavljaju Windows Update status. Zelena boja ukazuje na to da su instalirane sve postojeće važne dopune.

- a. Izbor hiperveze do dostupnih dopuna ukoliko ona postoji
- b. Kategorije dopuna i označavanje pojedinačnih dopuna (važne dopune su automatski označene) i potvrda u polju OK

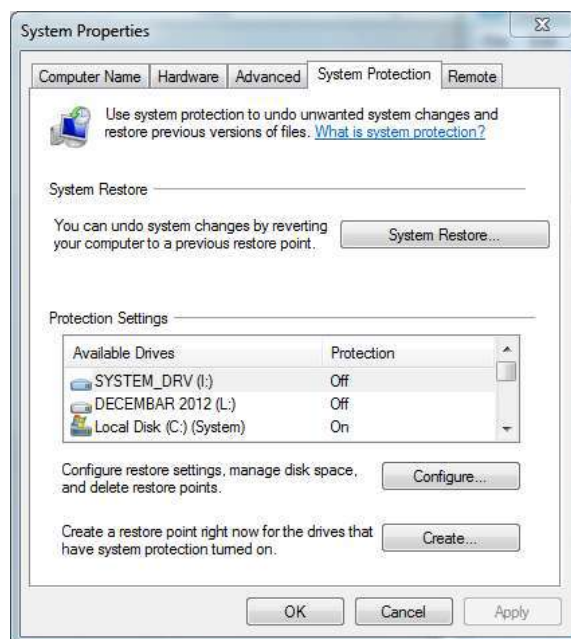
- c. Instaliranje dopuna koje se pokreću opcijom **Install updates** obuhvata: preuzimanje izabranih dopuna, kreiranje tačke za obnavljanje (restore point) i samo instaliranje preuzetih dopuna.
 - d. Ukoliko Windows 7 zatraži ponovno pokretanje računara, potrebno je zatvoriti sve aktivne programe i onda izabrati opciju *Restart now*.
2. Po aktiviranju programa Windows Update, u levom oknu prozora među ponuđenim opcijama, je opcija *Change settings* u okviru koje se vrše podešavanja pomoćnog programa Windows Update. Najznačajnija među njima su u odeljku *Important updates* u kom se bira način ažuriranja važnih dopuna, učestalost i vreme njihovog instaliranja.

Restore point

Restore point - tačka za oporavak je trenutni snimak podešavanja računarskog sistema koji Windows kreira u isplanirano vreme, ali i pre većih izmena, kao što su instaliranje programa ili ažuriranje sistemskih datoteka. Ukoliko se jave neki problemi u vezi sa računarom, moguće je vratiti sistem u prethodno stanje bez uticaja na lične datoteke.

Kreiranje restore point-a

- Control Panel\System and Security\System
- U levom oknu izaberite stavku **System Protection**.
- Potrebna je dozvola administratora. Ako vam bude zatražena administratorska lozinka ili potvrda, otkucajte lozinku ili je potvrdite.
- Otvoriće se dijalog **System Properties**.
- Izaberite karticu **System protection**, a zatim kliknite na dugme **Create**.
- U **System Protection** dijalogu, upišite opis, a zatim kliknite na dugme **Create**.

System Restore

Tačku za oporavak možete da koristite za vraćanje fajlova vašeg računarskog sistema na raniju tačku u vremenu, izborom opcije **System Restore** u kartici **System protection** već spomenutog dijaloga, čime se pokreće ceo proces.

Opciji **System Restore** moguće je pristupiti i iz Start menija: All Programs\Accessories\System Tools\System Restore.

7. Upravljanje korisničkim nalozima

Ukoliko više od jedne osobe koristi isti računar, poželjno je da svako od njih ima svoj korisnički nalog. Svakom korisničkom nalogu odgovara korisnički profil koji karakteriše *specifično korisničko okruženje*, kao i *lični podaci i fascikle*. Windows 7 karakteriše sistem korisničkih naloga i lozinki koji omogućava da **više od jedne osobe** istovremeno koristi računar, **štiti radno okruženje** i **čuva privatnost** informacija svakog korisnika.

Razumevanje korisničkih naloga i ovlašćenja

Korisnički nalog može biti **administratorski** ili **standardni**.

Administratorski nalog ima viši nivo ovlašćenja, čime mu je omogućeno da na računaru obavi zadatke koje vlasnik standardnog naloga ne može. Te vrste zadatka, kao što su:

- Pravljenje, menjanje i brisanje naloga,
- Menjanje podešavanja koja utiču na sve korisnike,
- Menjanje podešavanja koja se odnose na bezbednost,
- Instaliranje i uklanjanje programa,
- Pristupanje svim datotekama.

naznačeni su Windows-ovom bezbedosnom ikonom .

Korisnik **standardnog** korisničkog naloga ima mogućnost da vrši samo izmene koje se tiču njegovog vlastitog korisničkog naloga.

UAC (User Account Control)

Kontrolu korisničkih naloga obavlja alatka **UAC (User Account Control)**. Ona štiti računar od promena na Windows-ovim sistemskim podešavanjima na taj način što zahteva da isključivo administrator dozvoli određenu vrstu izmena.

UAC (User Account Control) ima četiri nivoa kontrole:

1. Always notify	3. Notify for programs and don't dim the desktop
2. Notify for programs and dim the desktop	4. Never notify

Podešavanja vezana za UAC (User Account Control) vršimo u prozoru User Account Control Settings kom pristupamo izborom opcije Change User Account Control Settings potkategorije Action Center kategorije System And Security kontrolnog panela.

Izrada korisničkih naloga i brza zamena korisnika

Prilikom instaliranja Windows 7 operativnog sistema, kreira se prvi korisnički nalog i on je administratorskog tipa. Svaki računar mora imati bar jedan takav nalog.

Kreiranje naloga započinje se izborom hiperveze Create a new account u prozoru Manage Accounts, koji se otvara izborom opcije Add or remove user accounts kategorije User Accounts and Family Safety kontrolnog panela. Da bi kreirali korisnički nalog, potrebno je samo navesti ime i tip naloga. Tom prilikom Windows novom korisničkom nalogu dodeljuje sliku iz svog standardnog skupa slika. Nakon prvog prijavljivanja Windows pravi odgovarajući korisnički profil koji podrazumeva i skup ličnih fascikli unutar Users¹ strukture fascikli. Promenom korisničkog imena tog naloga neće se izmeniti naziv lične fascikle korisnika.

¹ Podrazumevana instalacija Windowsa 7 uključuje **3 sistemske fascikle**: *Program Files* fasciklu u koju se smeštaju potrebne fascikle i datoteke instaliranih programa, fasciklu *Windows* u kojoj se nalazi većina najvažnijih datoteka operativnog sistema i fascikla *Users* u kojoj se nalazi fascikla **Public** koja sadrži 9 podfascikli i dostupna je svakom ko se prijavi na računar i **User Account** fascikle odgovarajućih korisničkih naloga koji obuhvataju 12 podfascikli koje nazivamo ličnim fasciklama kao i **4 standardne biblioteke**: *Documents*, *Music*, *Pictures* i *Videos* u koje su uključene odgovarajuće javne i lične fascikle.

Upravljanje korisničkim nalozima

Podešavanjima vezanim za korisničke naloge možete pristupiti preko Control panela ili klikom na sliku koja predstavlja korisnički nalog u Start meniju. U okviru ovih podešavanja imate mogućnost da:

- kreirate lozinku,
- promenite sliku koja predstavlja vaš nalog,
- promenite ime i
- tip naloga.

U okviru naloga tipa administratora ili uz njegovo odobrenje imate mogućnost da menjate parametre drugih naloga (izborom opcije Manage another account) i podešavate UAC.

Dodatak: Password hint i Kreiranje password reset disk-a.

Ograničavanje pristupa

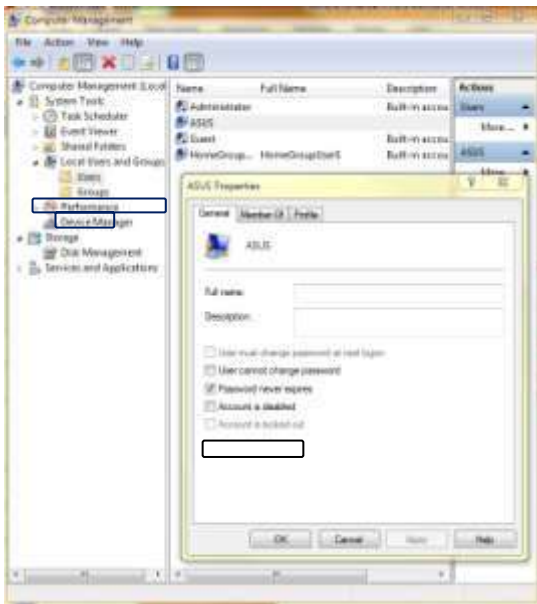
Windows 7 omogućava nadzor nad korišćenjem računara, što se ogleda kroz kontrolisanje funkcionalnosti i dostupnog sadržaja.

Korišćenjem mehanizma Parental Controls Windows-a 7 korisničkom nalogu se mogu postaviti:

1. Vremenska ograničenja (Time limits)
2. **Ograničenja igranja** (Game restrictions) – možemo ograničiti upotrebu igara prema uzrastu korisnika, prema sadržaju i onemogućiti igranje konkretne igre.
3. **Programska ograničenja** (Program restrictions)- pošto štikliramo sve programe, potrebno je deštiklirati programe čiju upotrebu ne želimo da dozvolimo.

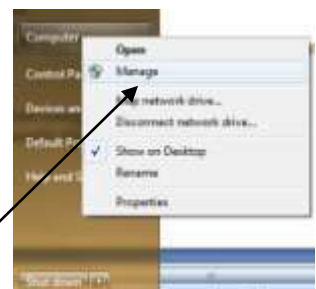
Kao i kod UAC, postavljena ograničenja je moguće zaobići unošenjem lozinke administratora.

Isključivanje ili brisanje korisničkog naloga

Ukoliko neki od postojećih korisničkih naloga na računaru više nije potreban, postoje dve opcije:

1. Nalog se može isključiti, što podrazumeva da on više nije dostupan, ali su sva njegova podešavanja, fascikle i datoteke na svom mestu.

Isključivanje naloga:

Izbor opcije Manage u kontekst meniju stavke Computer otvara prozor Computer Management

U levom oknu bira se opcija Local Users and Groups, a zatim se u fascikli Users dvostrukim klikom na nalog koji želimo da isključimo otvara dijalog u kom tada štikliramo opciju Account is disabled.

2. Nalog se može obrisati, čime se sva podešavanja trajno uklanjaju i ne mogu se povratiti. Tokom procesa brisanja moguće je zadržati fascikle i datoteke odgovarajućeg naloga.

- Brisanje korisničkog naloga
 1. User Accounts and family Safety kategorija Control panela
 2. Add or remove user accounts
 3. Klik na odgovarajući nalog koji želimo da brišemo
 4. Delete the account
 5. Delete files
 6. Delete Account

Na ovaj način smo uklonili željeni nalog i sve prateće datoteke, fascikle i podešavanja.

VEŽBA

1. Kreirati nalog
2. Promeniti sliku
3. Postaviti lozinku i hint
4. Promeniti tip naloga
5. Promeniti ime naloga
6. Postaviti ograničenja

8. Krećite se između prozora i fascikli

Windows 7 koristi sistem hijerarhijskog skladištenja podataka. Poput čuvanja papirnih dokumenata u kartonskim fasciklama unutar registratora, svoje elektronske dokumente (datoteke, fajlove) korisnik pakuje u elektronske fascikle (foldere) na diskovima koji postoje na računaru.

Program koji se koristi za pregledanje fascikli i datoteka je **Windows Explorer**. Za razliku od prethodnih verzija Windows-a u Windows 7 je moguće pregledati sadržaj više fascikli u jednom prozoru.

Rad sa prozorima

Većina informacija na računaru prikazane su u prozorima. Datoteke se otvaraju u prozorima odgovarajućih programa, fascikle u prozorima Windows Explorera.

- **Podešavanje** veličine, premeštanje i raspoređivanje prozora:
- **Pomeranje** prozora – koristimo naslovnu liniju
- **Menjanje visine i širine** prozora – koristimo ivice i uglove prozora i naslovnu liniju
- **Uveličavanje** prozora – pomeranjem ili dugme Maximize
- Korišćenje prečica windows taster + neki od tastera: → , ← , Home, ↑ , ↓ , Tab

Organizovanje prozora se može vršiti kroz kontekst meni palete poslova (taskbara) izborom jedne od opcija: Cascade windows, Show windows stacked, Show windows side by side, Show the desktop.

Skrivanje i prikazivanje prozora

Koristite opciju Aero Peek pomoću dugmeta Show Desktop ili prečice **Windows taster + Spacebar** za skrivanje otvorenih prozora

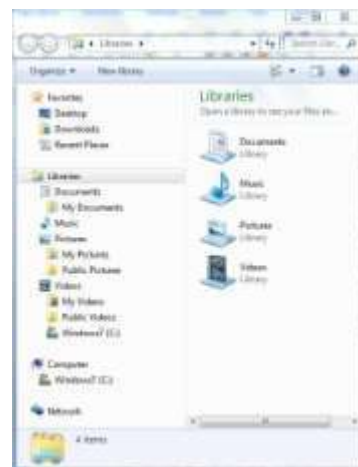
Brzim pomeranjem aktivnog prozora minimiziraju se svi ostali otvoreni prozori

Razumevanje datoteka fascikli i biblioteka

Datoteke i fascikle smeštene su u hijerarhijskoj strukturi fascikli na jedinicama čvrstog diska, kao i na drugim uređajima za skladištenje podataka, kao što su CD-ovi, DVD-jevi ili USB fleš memorije. Sve memorijske jedinice označene su slovnim oznakama, pri čemu je primarni čvrsti disk tj. onaj na kome je instaliran operativni sistem, obeležen uvek slovom C.

Program koji se koristi za pregledanje fascikli i datoteka je Windows Explorer, može prikazati kolekciju odgovarajućih datoteka fascikli unutar neke biblioteke. **Biblioteke** su virtualne fascikle, koje fizički nisu prisutne na čvrstom disku, ali prikazuju sadržaj višestrukih fascikli kao da su datoteke smeštene zajedno na jednom mestu.

Podrazumevana instalacija Windowsa 7 uključuje **4 standardne biblioteke**: *Documents*, *Music*, *Pictures* i *Videos*, pri čemu je moguće kreirati sopstvenu biblioteku.

Krećite se između prozora i fascikli

Kreiranje nove biblioteke može se vršiti u okviru prozora *Libraries* izborom opcije *New Library* ili u kontekst meniju foldera koji želimo da uključimo u novu biblioteku izborom opcije *Include in Library/Create New Library*.

Windowsove sistemske fascikle

Prilikom instalacije Windows 7 operativnog sistema prave se tri sistemske fascikle:

- **Program Files** fascikla u koju se smeštaju potrebne fascikle i datoteke instaliranih programa
- **User Account** fascikla odgovarajućeg korisničkog naloga koja se kreira prilikom prvog prijavljivanja na nalog i obuhvata 12 podfascikli koje nazivamo *ličnim fasciklama*. Mogu se prikazati izborom hiperveze sa Start menija koja nosi naziv korisničkog naloga. Pored ove fascikle u fascikli **Users** nalazi se fascikla **Public** koja sadrži 9 podfascikli i dostupna je svakom ko se prijavi na računar.
- **Windows** fascikla u kojoj se nalazi većina najvažnijih datoteka operativnog sistema.

Osobine prozora fascikle

Unutar Windows Explorera svaki prozor fascikle prikazuje obavezno dva elementa: naslovnu liniju (title bar) i paletu sa alatcima (toolbar).

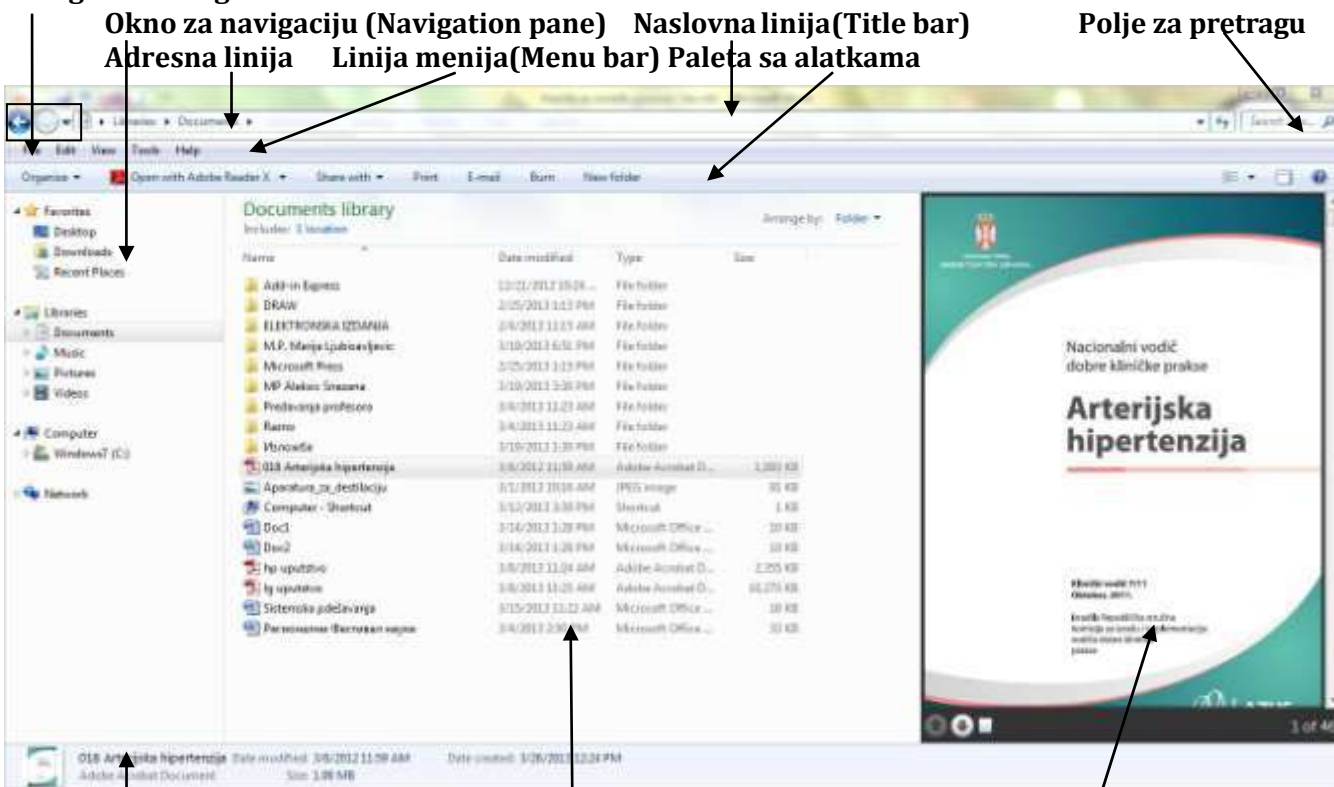
Naslovna linija sadrži:

- Navigacionu dugmad
- Adresnu liniju
- Polje za pretragu

Paleta sa alatcima razlikuje se u zavisnosti od sadržaja fascikle. Dugmad na paleti sa alatcima predstavljaju kontekstno određene komande za rad sa fasciklom i njenim sadržajem.

Pored naslovne linije i palete sa alatcima, opciono u svakom prozoru mogu biti prikazane i sledeće komponente: **Linija menija**, **Okno za navigaciju**, **Okno sa detaljima**, **Okno sa sadržajem**, **Okno za pregled**.

Navigaciona dugmad

Okno sa detaljima (Details pane) Okno sa sadržajem (Content pane) Okno za pregled (Preview pane)

Prikazivanje i skrivanje okna omogućava opcija **Layout** menija **Organize** sa palete alata.

Snalaženje na računaru

Sve disk jedinice, fascikle i datoteke koje su deo sistema za skladištenjena računaru , kao i one na računarima sa kojima računar povezan preko mreže, prikazuju se u Windows Exploreru.

Pokretanje Windows Explorera:

- Windows Explorer dugme na paleti alata (prikazuje fasciklu biblioteka)
- Windows taster + E (prikazuje fasciklu Computer)
- Otvaranjem bilo koje fascikle.

Windows Explorer omogućava kretanje kroz hijerarhiju fascikli na svim diskovima, prikazujući sadržaj fascikli unutar drugih fascikli sve dok se ne pronađe željena datoteka.

Ovaj postupak naziva se *pretraživanje (browsing)*. Kao polazna tačka za ovaj postupak može se koristiti prozor *Computer*. U njemu su predstavljeni uređaji koji su podeljeni u grupe.

Prvo su prikazane interne

- **jedinice čvrstog diska** - one koje su fizički ugrađene u računar, zatim
- interni izmenljivi memorijski uređaji (CD ili DVD uređaji), pa
- **eksterni izmenljivi memorijski uređaji** kao što je USB fleš memorija, potom slede
- lokacije za smeštanje kojima se pristupa preko mrežne veze.

Uz svaki uređaj prikazan je njegov *naziv, količina raspoloživog prostora i kapacitet* što je i prikazano u vidu indikatora napredovanja određene boje. Podrazumevana boja indikatora je plava, pri čemu kad je na disku ostalo manje od 10% raspoloživog prostora, boja indikatora menja se u crvenu. Najviši nivo smeštajne strukture – diska naziva se *koren (root)*.

Vežba:

- **U okviru okna za navigaciju sažeti sve stavke**
- **U okviru okna za navigaciju od Computer do Users**
- **Sa adresne linije pristupiti fascikli Public fascikle Users**
- **Sažeti Copmuter i pristupiti Libraries→Documents→My Documents**
- **Korišćenje ikonice na adresnoj liniji**
- **Sadržaj bibliotke Documents**
- **Načini prikaza stavki fascikle**

9. Pronalaženje određenih informacija

Windowsowa pretraga omogućava gotovo trenutno pronalaženje programa, datoteke, poruke ili prilog poruke koja se nalazi na računaru. Aktivira se unosom ključne reči u polje Search koje se nalazi u Start meniju. Rezultati pretrage, koji se trenutno pojavljuju podeljeni su u kategorije. Prikaz svih rezultata otvara se izborom opcije *See more results*.

Naprednije pretrage su moguće u okviru fascikle Search Results. Uslovi pretrage koji se mogu korsiti su *datum* pravljenja datoteke, *veličina* datoteke, *deo njenog naziva*, ime *autora*, *tip* datoteke...

Efikasnost Windowsowe pretrage zasniva se na tome što Windows Search održava *indeks svih ključnih reči* koje se nalaze u računaru ili su povezane sa datotekama smeštenim na računaru, tako da prilikom unošenja traženog pojma Windows ga traži u indeksu umesto da traži prave datoteke na čvrstom disku.

Parametri Windows-ove pretrage

Podešavanja pretrage mogu se vršiti na sledećim mestima:

- Kartica **Search** okvira za dijalog Folder Options
- Dijalog **Indexed Locations** kome se pristupa iz Control Panel-a izborom opcije Indexing Options→Modify
- U programu za rešavanje problema Search and Indexing koji se pokreće izborom hiperveze **Troubleshoot Search And Indexing** kojoj se pristupa iz Control Panel-a izborom opcije **Indexing Options→Advanced→Index Settings**

Vežba:

- Pretražiti po pojmu **računar**
- Prikazati sve rezultate
- Sortirati ih po tipu
- Pretražiti uz korišćenje filtera za pretragu
 - Pretraga po tipu
- Menjane raspona pretrage
- Čuvanje pretrage – vrši se u okviru prozora svih rezultata pretrage izborom opcije *Save search*. Podrazumevano pretrage se čuvaju u ličnoj fascikli **Searches**

10. Upravljanje fasciklama i datotekama

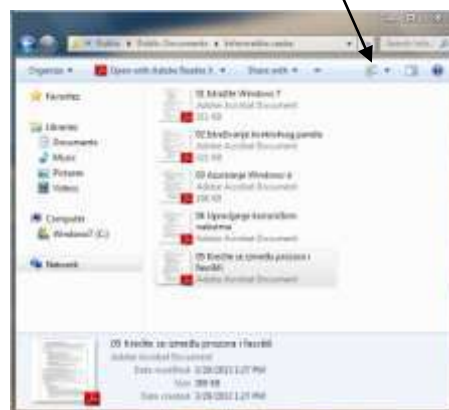
Različiti načini prikazivanja fascikli i datoteka

Menjanje prikaza fascikle

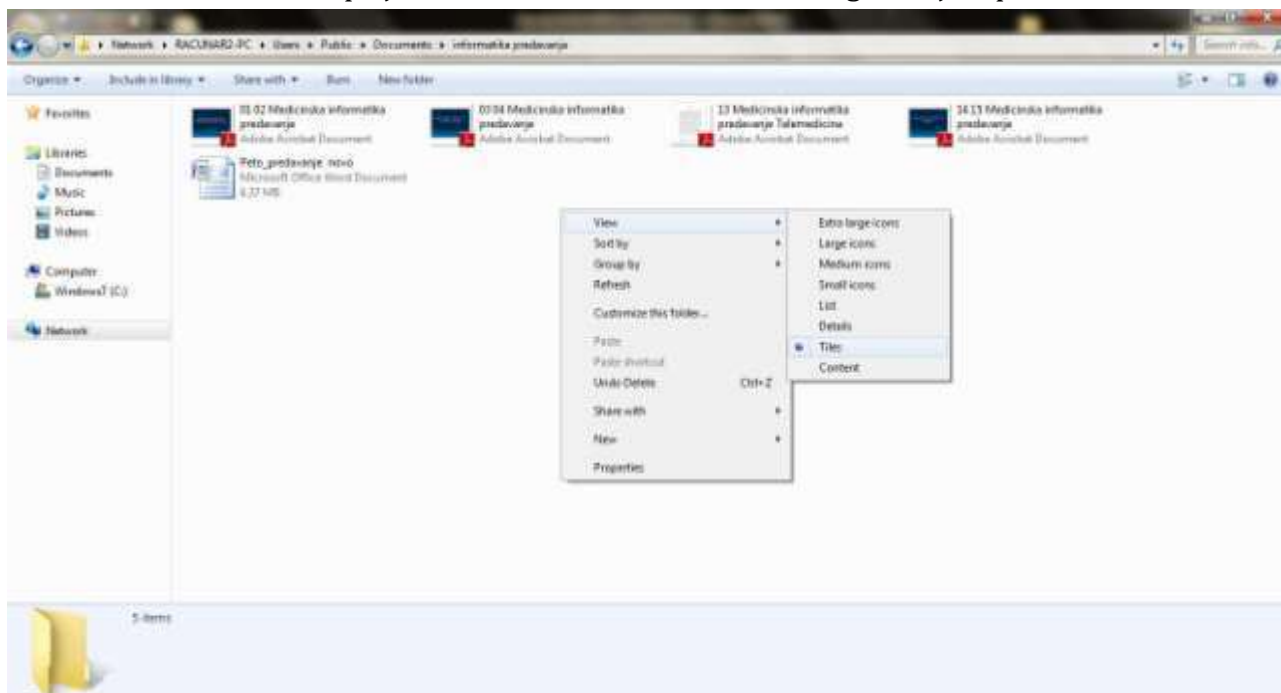
Fascikle i datoteke u oknu sa sadržajem prozora fascikle mogu biti prikazane na nekoliko različitih načina. Moguće je izabrati jedan od sledećih prikaza:

Dugme Views,
u okviru kog se bira odgovarajući prikaz

- **Icons** – prikaz u obliku malih, srednjih ili velikih ikona
- **List** – prikaz u obliku liste
- **Details** – uz svaku od ikonica koja predstavlja istovremeno i tip datoteke podrazumevano su prikazana i njena svojstva: *naziv, tip, datum izmene i veličina*. Opciono se mogu prikazati još i podaci o autoru, datum kreiranja...
- **Tiles** – u ovom prikazu vide se ikone srednje veličine, kao i *naziv* i *tip* stavk
- **Content** – za fascikle u ovom prikazu vide se *ikona, naziv fascikle* i *datum*, a za datoteke, uz ikonu prikazan je *sadržaj* datoteke, njen *naziv, tip, veličina* i *datum*.

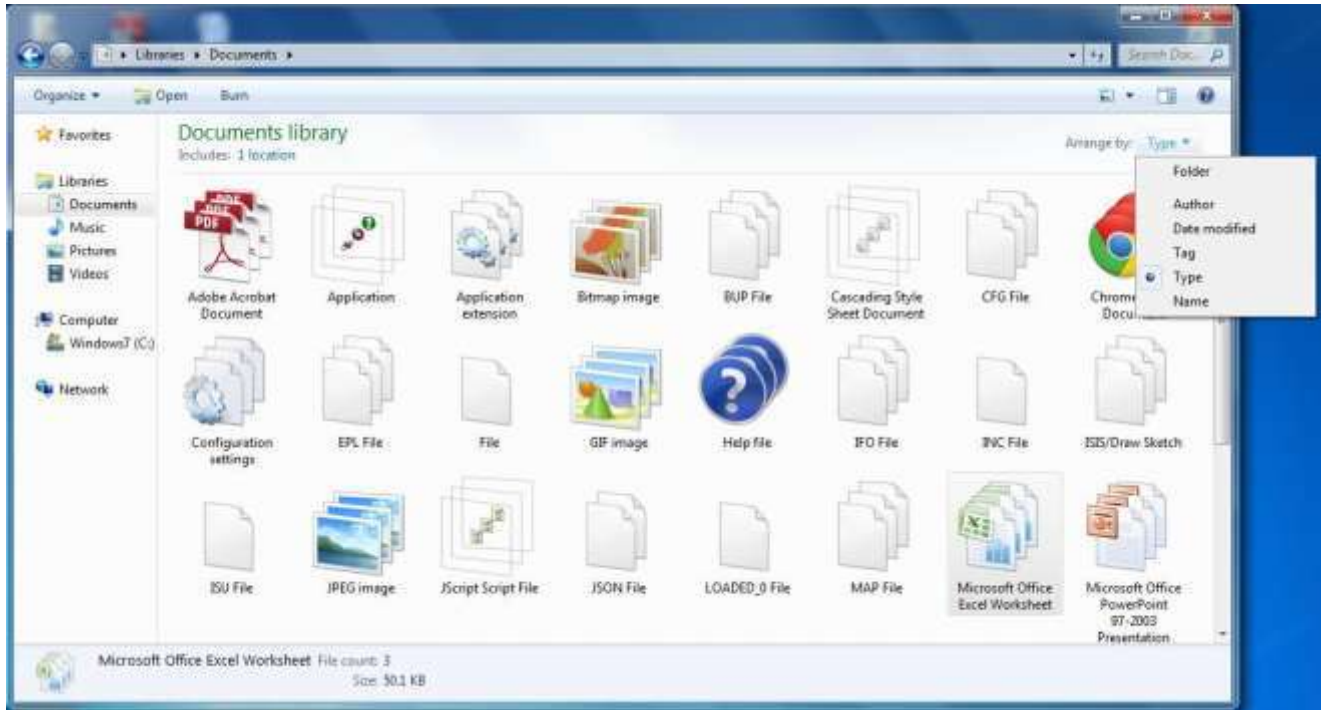

Kada pritiskom na desni taster miša u oknu sa sadržajem fascikle otvorimo prateći kontekst meni u okviru opcije View tada možemo izaberati odgovarajući prikaz.

Grupisanje sadržaja fascikle

Grupisanje sadržaja fascikle vrši se u okviru menija Arrange by okna **biblioteke** po autoru, datumu izmene, tipu, tagu ili imenu. Grupisane stavke pojavljuju se u stekovima koji se otvaraju dva put pritiskom na miša.

Sortiranje ili filtriranje sadržaja fascikle

U oknu sa sadržajem fascikle prvo su prikazane sve podfascikle, a zatim slede datoteke podrazumevano po abecednom redu. Redosled stavki se može promeniti u oknu sa sadržajem sortiranjem po bilo kom od datih svojstava datih u prikazu Details.

Vežba:

1. Otvoriti fasciklu C:\Users\Public\Documents\ELEKTRONSKA IZDANJA
2. Izabrati prikaz Details
3. Kliknuti na zaglavlje kolone Size, (ponovnim klikom vrši se sortiranje po obrnutom redosledu)
4. Dodavanje kolone
 - a. Izbor prikaza određenog detalja se vrši u dijalogu Choose Details koji se otvara desnim tasterom miša na zaglavlje bilo koje kolone.
5. U okviru prikaza Details mogu se prikazati samo one stavke fascikle koje odgovaraju određenom kriterijumu.
 - a. Postaviti pokazivač miša na zaglavlje kolone svojstva po kome se vrši filtriranje, a zatim pritisnuti strelicu
 - b. U listi sa vrednostima izabrati željenu vrednost.

Menjanje opcija fascikle u okviru dijaloga Folder Options

Folder Options dijalog otvara se sa liste Organize palete alata prozora Windows Explorera, izborom opcije **Folder and search options**.

U okviru kartice General može se izabrati način pretraživanja fascikli, otvaranja fascikli (jednostrukim ili dvostrukim klikom) i način na koji funkcioniše okno za navigaciju.

U okviru kartice View može se izabrati odgovarajući podrazumevani prikaz za sve fascikle.

Rad sa svojstvima fascikli i datoteka

Sva postojeća svojstva stavke prikazuju se u okviru:

Dijaloga **Properties** koji se otvara iz kontekst menija te stavke,

Okna Details prozora Windows Explorera

Ekranse napomene (Screen tip-a) koja prati svaku stavku kada postavimo pokazivač miša preko nje.

Svojstva datoteke

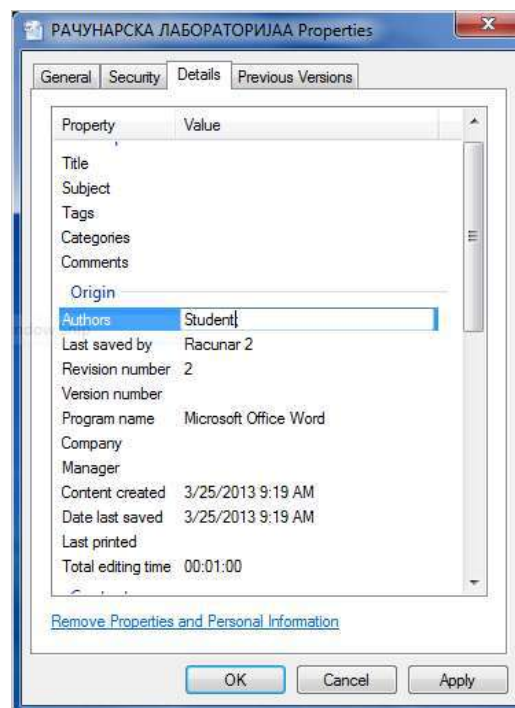
Neka svojstva datoteke, kao što su veličina i datum modifikovanja održava sam operativni sistem i ne mogu se menjati, dok druga svojstva, kao što su:

- Naziv - Title
- Autor - Authors
- Tema - Subjects
- Opis - Tags
- Komentari - Comments
- Značaj - Rating

korisnik može sam menjati u zavisnosti od tipa datoteke, što može olakšati pretragu kasnije.

U okviru dijaloga Properties datoteke postoje četiri kartice:

- **General** - daje pregled informacija o datoteci
- **Security** - omogućava se dodeljivanje ovlašćenja za pristup
- **Details** - prikazuje svojstva dodeljena datoteci (ako je moguće tu se mogu vršiti izmene nekih od svojstva)
- **Previous Versions** – prikazuje ostale verzije datoteke sačuvane pomoću Windows Backup tački obnavljanja.

Svojstva fascikle

Okviru dijaloga **Properties fascikle** sadrži kartice: *General*, *Sharing*, *Security*, *Previous Versions* i *Customize*. Kartica *Sharing* omogućava podešavanje opcija za deljenje fascikle sa korisnicima računara u mreži, dok se u okviru kartice *Customize* može odrediti sledeće:

- **Šablon** koji kontroliše alatke dostupne na paleti alata, kao i podrazumevani prikaz sadržaja fascikle koji se vidi u oknu sa sadržajem
- **Sliku** koja se pojavljuje na ikoni fascikle
- **Ikonu** kojom je fascikla predstavljena.

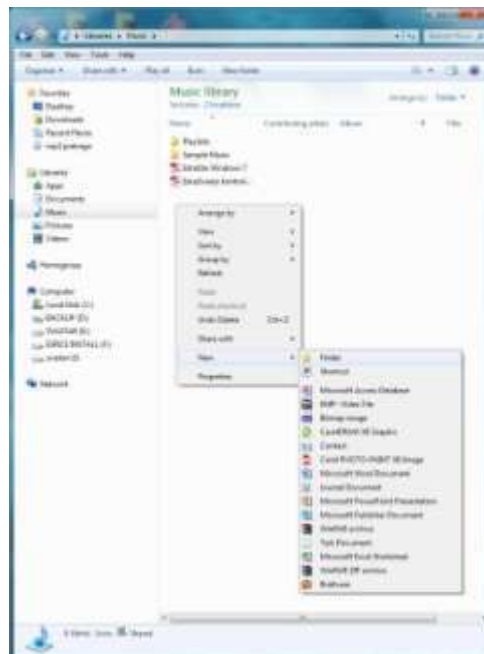

Izrada i preimenovanje fascikli i datoteka

Korišćenjem odgovarajućih programa mogu se izraditi njima svojstvene datoteke. One su privremene sve dok se ne snime na čvrsti disk ili na neku drugu lokaciju, kao što je USB fleš memorija. Kreiranje fascikle vrši se:

- pomoću alatke **New Folder** sa palete alata prozora koji prikazuje fasciklu u kojoj želimo da se nalazi novo kreirana fascikla ili
- izborom opcije **New→Folder iz kontekst menija** koji se otvara desnim tasterom miša u oknu sadržaja prozora koji prikazuje fasciklu u kojoj želimo da se nalazi novo kreirana fascikla.

Iz spomenutog menija moguće je aktivirati i neke od programa pomoću kojih se vrši izrada novih datoteka.

Promena imena datoteke ili fascikle vrši se u okviru kontekst menija stavke izborom opcije *Rename*.

Premeštanje i kopiranje fascikli i datoteka

Da bi premestili ili iskopirali fasciklu ili datoteku potrebno ju je prvo označiti odnosno odabrati.

Izbor stavke(i) se može izvršiti na neki od sledećih načina:

- **Organize**→**Select All** odnosno (*Ctrl + A*) označavnje svih stavki u fascikli
- **Shift** – biranje susednih stavki
- **Ctrl** – biranje nesusednih stavki
- **Polja za potvrdu** u prikazu Details – koja se aktiviraju u okviru dijaloga Folder Options→View→Use check boxes to select items

Nakon izbora datoteka fascikla u oknu sa detaljima prikazan je broj stavki i veličina izbora. Ako su izabrane fascikle i datoteke u oknu sa detaljima prikazan je samo broj izabranih stavki.

Premeštanje izabranih stavki može se vršiti na neki od sledećih načina:

- Sa menija Organize korišćenjem opcija Cut i Paste
- Korišćenjem kontekst menija i opcija Cut i Paste
- Prevlačenje korišćenjem levog tastera miša
- Prevlačenje korišćenjem desnog tastera miša

Kopiranje izabranih stavki može se vršiti na neki od sledećih načina:

- Sa menija Organize korišćenjem opcija Copy i Paste
- Korišćenjem kontekst menija i opcija Copy i Paste
- Prevlačenje korišćenjem levog tastera miša i tastera ctrl
- Prevlačenje korišćenjem desnog tastera miša

Prilikom korišćenja opcija Cut ili Copy stavka(e) se smešta u *Clipboard*, oblast za čuvanje podataka, kako bi se onda jedna ili više njenih kopija mogle nalepiti na neko drugo mesto.

Prečice sa tastature:

Ctrl + C - Copy

Ctrl+ V - Paste

Komprimovanje – pakovanje (zipping) fascikli i datoteka

Komprimovanje je metoda uklanjanja nepotrebnih podataka kako bi se fajl smanjio bez gubitka bilo kojeg podatka, odnosno smanjivanje veličine skupa podataka, kao što je datoteka ili grupa datoteka, unutar komprimovane fascikle koja se može smestiti na manji prostor.

Komprimovane datoteke, osim što zauzimaju manje prostora za skladištenje, na druge računare mogu se preneti brže od nekomprimovanih datoteka.

Vežba:

1. Izbor stavke ili stavki
2. Kontekst meni→Send To→Compressed(Zipped) Folder
3. Izmeniti naziv

Otpakovanje (extract) fascikli i datoteka

Vežba:

1. U oknu Content prikažite sadržaj komprimovane fascikle
2. Na paleti alata izaberite opciju **Extract All File**. Ako želite da stavke budu raspakovane na lokaciju drugačiju od one navedene u polju Files Will Be Extracted To This Folder opcija Browse otvara dijalog u kom možete izabrati željenu lokaciju
3. Extract.

Brisanje i oporavljanje fascikli i datoteka

- **Označiti** stavku ili stavke koje želite da brišete
- **Delete** sa tastature ili opcija Delete sa kontekst menija
- **Potvrda komande** nakon čega se stavka smešta u Recycle Bin (Korpu za otpatke)
- Izborom opcije
 - **Empty Recycle Bin** u kontekst meniju Korpe za otpatke stavke iz korpe se trajno briše
 - **Restore** stavke iz Korpe ona se oporavlja i vraća na lokaciju sa koje je obrisana.

Korpa za otpatke je kapaciteta 10% primarnog diska do 40GB + 5% bilo kog prostora preko 40GB.

Ako se briše veoma velika datoteka ona se ne smešta u Korpu već se trajno uklanja.

U okviru dijaloga Recycle Bin Properties može se ograničiti količina prostora koju korpa koristi ili izabrati njeno zaobilaženje.

Izrada prečica

Da bi lakše pristupili datotekama i fasciklama koje često koristimo pravimo prečice do njih – na radnoj površini, na meniju Start, na paleti poslova ili u grupi Favorites Windows Explorera.

Prečice na radnoj površini

Windows 7 na radnoj površini pravi podrazumevano prečice do pet lokacija: Computer, Ličnih datoteka, Mreže, Kontrolnog Panela i Korpe. Medjutim, podrazumevano prikazuje samo prečicu do korpe. Ostale prečice je moguće prikazati u okviru dijaloga *Desktop Icon Settings* kom se pristupa izborom opcije *Change desktop icons*. U okviru ovog dijaloga može se izabrati i željeni prikaz odgovarajuće ikone izborom opcije *Change Icon*.

Prečicu na radnoj površini za željenu stavku moguće je kreirati na dva načina:

1. Korišćenjem kontekst menija radne površine
2. Prevlačenje upotrebom desnog tastera miša
3. Korišćenjem kontekst menija stavke

Prečica je predstavljena programski određenom ikonom sa **strelicom** u donjem desnom uglu.

Stalno prikazane stavke na meniju start – opcija Pin to Start Menu

Pojavljivanje stavke u oblast stalno prikazanih stavki na meniju Start može se omogućiti izborom opcije **Pin to Start Menu** u kontekst meniju stavke ili prevlačenjem stavke na Start dugme.

U okviru Start menija moguća je promena rasporeda stavki.

Stalno prikazane stavke na paleti poslova - opcija Pin to Taskbar

Windows 7 omogućava ugrađivanje dokumenata i fascikla u programe na paleti alata. Ugrađenoj datoteci ili fascikli pristupa kroz kontekst meni koji se otvara desnim klikom na odgovarajući program za datoteke ili Windows Explorer za fascikle na paleti alata.

Grupa Favorites

Ukoliko je potreban čest pristup nekoj fascikli ona može biti dodata u grupu Favorites – prevlačenjem iz okna sa sadržajem fascikle u kojoj se nalazi, na naslov grupe Favorites prikazanom u oknu za navigaciju.

Redosled u grupi Favorites može se menjati prevlačenjem.

